

La geografia professional a Catalunya

Carme Montaner i García

Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya

Rafel Llussà

President de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya

Antoni F. Tulla

President de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya

Joan Vilà-Valentí

*Catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona
President de la Secció de Filosofia i Ciències Socials
de l'Institut d'Estudis Catalans*

Ma. Dolors Garcia i Ramon

Presidenta de la Societat Catalana de Geografia

Isabel Rueda Márquez

Promotora de l'AGPC i del Col·legi de Geògrafs

Santiago Fernández Muñoz

Secretari del Colegio de Geógrafos

Lara Domingo i Anzizu

Portaveu del Foro de Asociaciones de Jóvenes Geógrafos, 2001-2003

Elisabet Sau i Raventós

Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya

Resum

La taula rodona, organitzada per l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya, el Col·legi de Geògrafs i la Societat Catalana de Geografia, es va plantejar com una reflexió sobre el que havia estat el desenvolupament de la professió i al mateix temps una mirada cap al futur. A la segona meitat del segle XX, però sobretot els darrers vint anys, l'exercici de la professió de geògraf ha viscut canvis importants. Valia la pena doncs, aturar-se un moment i parlar-ne. I, sobretot, escoltar punts de vista diversos, procedents d'àmbits molt diferents: des de catedràtics i estudiants a representants d'associacions professionals i científiques. Durant més de dues hores es van anar desgranant experiències i opinions que van donar una radiografia del que havia estat i és la geografia al nostre país

Resumen

La mesa redonda, organizada por la Asociación de Geógrafos Profesionales de Catalunya, el Colegio de Geógrafos y la Societat Catalana de Geografia, se planteó como una reflexión sobre cómo había sido el desarrollo de la profesión, al mismo tiempo que era una mirada hacia el futuro. En la segunda mitad del siglo XX, pero especialmente en los últimos 20 años, el ejercicio de la profesión de geógrafo ha tenido cambios importantes: era importante hacer una reflexión. Y, sobre todo, escuchar puntos de vista diversos: desde catedráticos a estudiantes, pasando por representantes de asociaciones profesionales y científicas. Durante más de dos horas se desgranaron experiencias y opiniones que dieron una radiografía de la geografía de nuestro país.

Abstract

This roundtable that was organized by the Association of Professional Geographers of Catalonia, the Catalan Geographic Society and the "Colegio de Geógrafos" wanted to present an overview of the development of the professional geographer and its future perspectives. The implementation of the profession of the geographers has changed over the half of the twentieth century, and particularly over the last twenty years. At this point, it is worth analyzed the role of geographers as professionals from different points of view: university professors, professional and scientific associations, students which will present different experiences and opinions of what geography was, is and should be in our country.

A PROPÒSIT DE LA TAULA RODONA “LA GEOGRAFIA PROFESSIONAL A CATALUNYA”

Carme Montaner i García

El 23 d'octubre de l'any 2002 es va celebrar a Barcelona una taula rodona sobre “La geografia professional a Catalunya” en ocasió de la constitució de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya. A finals del 2001 s'havia posat en funcionament el Colegió de Geógrafos a nivell de tot el territori espanyol i una de les estratègies contemplada en la seva Llei de creació era el desplegament en demarcacions territorials. Catalunya, amb una àmplia experiència en l'associacionisme professional també en el camp de la geografia, va ser una de les primeres comunitats autònomes on va constituir-se la demarcació territorial, juntament amb Andalusia i Cantàbria.

La taula rodona, organitzada per l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya, el Col·legi de Geògrafs i la Societat Catalana de Geografia, es va plantejar com una reflexió sobre el que havia estat el desenvolupament de la professió i al mateix temps una mirada cap al futur. A la segona meitat del segle XX, però sobretot els darrers vint anys, l'exercici de la professió de geògraf ha viscut canvis importants. Valia la pena doncs, aturar-se un moment i parlar-ne. I, sobretot, escoltar punts de vista diversos, procedents d'àmbits molt diferents: des de catedràtics i estudiants a representants d'associacions professionals i científiques. Durant més de dues hores es van anar desgranant experiències i opinions que van donar una radiografia del que havia estat i és la geografia al nostre país.

Ara, quan han passat gairebé dos anys d'aquest esdeveniment, hem pensat que valia la pena de recuperar les aportacions d'aquella taula rodona i fer-ne una publicació. D'una banda, les intervencions que havien estat gravades i transcrites, es van enviar als ponents corresponents per tal de ser revisades, modificades o reescrites segons el seu criteri. Hi ha hagut, doncs, un procés de reelaboració pensat per a la seva publicació. Aquest fet fa que no hi hagi una unificació en la presentació i estructuració dels textos però, en canvi, ha permès que cada autor perfilés els arguments de la seva aportació. El resultat és una col·lecció o recull de textos a mig camí entre una intervenció en directe i un text escrit. El seu conjunt permet visualitzar unes reflexions sobre els professionals de la geografia i l'evolució de la professió que reflecteixen la seva diversitat com a col·lectiu.

Aquesta publicació, coincideix amb un moment marcat per una etapa de col·laboració entre l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya i la Demarcació del Col·legi de Geògrafs que va posar-se en marxa precisament amb aquella taula rodona. Els punts de contacte entre ambdues associacions ha conduït cap a una nova etapa de funcionament conjunt, materialitzada a finals de l'any 2003 amb la signatura d'un conveni encaminat a la coordinació dels dos col·lectius tot respectant les inquietuds dels uns i dels altres. És per això que hem cregut adient, en aquest període de canvis, de fer un petit balanç de l'aportació de l'AGPC en el desenvolupament del món de la geografia a Catalunya i ampliar la intervenció que es va fer en aquella taula rodona amb

una síntesi de les tasques i treballs que, al nostre entendre, també han contribuït a reforçar i consolidar el col·lectiu de professionals de la geografia.

Per aquesta raó la intervenció de la representant de l'AGPC té una entitat diferent que la resta d'intervencions i ambdues parts són precedides per una presentació conjunta dels actuals presidents d'aquestes entitats.

Des de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya i la Delegació del Col·legi de Geògrafs donem les gràcies a la Societat Catalana de Geografia per cedir-nos el seu espai a la revista *Treballs* i esperem que la publicació d'aquests textos siguin una aportació en el debat sobre la geografia professional a Catalunya.

PRESENTACIÓ

Rafel Llussà
Antoni F. Tulla

La geografia és present a Catalunya des de finals del segle XIX, com a pràctica d'exploració, de descoberta i de reivindicació del país, al voltant de la qual es desenvoluparen des del principi diverses entitats, entre elles les excursionistes. Mes tard, la importància de la disciplina i la seva rellevància social portà a la creació de la Societat Catalana de Geografia l'any 1935, en el marc de l'Institut d'Estudis Catalans.

Tanmateix el nombre de geògrafs que treballaven com a tal era molt petit, i vinculat sobretot a la docència en l'ensenyament secundari, únic mercat laboral a què teníem accés. Tot i així estem parlant de molt poca gent, a causa del caràcter minoritari del batxillerat fins als anys mil nou-cents setanta i perquè la docència anava lligada a altres matèries, fonamentalment a la història.

De fet, hom pot considerar el procés de diferenciació de la geografia com a disciplina professional com a precedent de la progressiva independència de la titulació universitària: la tradicional llicenciatura en Filosofia i Lletres donà lloc a la llicenciatura en Geografia i Història i, ja als anys noranta, a la llicenciatura en Geografia. Aquest reconeixement havia començat a forjar-se a les pròpies universitats a partir de la meitat dels anys setanta, mitjançant la organització de seminaris i postgraus que ajudarien a configurar una professió específica. Amb els anys s'anà creant un col·lectiu que havia estat format com a geògraf i que aspirava a treballar com a tal.

Un altre fenomen lligat a l'anterior explica la lenta però progressiva constitució de la geografia com a activitat professional diferenciada de la docència: el canvi de paradigma que suposa el pas d'una activitat que té per objecte descriure i explicar el territori a un enfocament de geografia aplicada, preocupada per la intervenció i la gestió del territori. Aquest canvi en la perspectiva, produït amb força des de mitjans dels anys setanta, facilitarà que en el moment d'expansió de l'administració pública, a partir dels anys vuitanta, molts geò-

grafs s'incorporin a ajuntaments i a la Generalitat com a tècnics. Més enllà, la relativa abundància de recursos públics permetrà, als vuitanta i sobretot als noranta, que cada vegada més geògrafs puguin viure com a professionals liberals, ja sigui com a autònoms o bé creant la seva pròpia empresa.

El nombre creixent de joves geògrafs llicenciats des de finals dels setanta i la majoritària inserció laboral en àmbits diferents de l'ensenyament, propicià la necessitat d'associar-se no ja per motius acadèmics o d'interès cultural, sinó per recolzar-se mútuament i potenciar l'exercici de la geografia i la figura del geògraf en un mercat en el qual calia justificar, per desconèixement dels agents i de la pròpia administració, les capacitats i possibilitats de treball dels geògrafs. Si bé algunes entitats geogràfiques acadèmiques com la Societat Catalana de Geografia, l'*Asociación de Geógrafos Españoles* o la mateixa Societat Catalana d'Ordenació del Territori, havien fet algunes activitats en defensa dels geògrafs com a professionals en àmbits diferents a l'ensenyament, sorgí la inquietud de trobar un marc institucional propi, diferenciat del que tradicionalment havia acollit els llicenciats en geografia, que era el Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya.

Sorgeix llavors un moviment que pretén acollir els geògrafs que treballen com a "professionals", entenent aquest adjectiu com a activitat no vinculada a l'ensenyament. El 30 d'abril de 1988 s'organitza una primera trobada a Vilanova i la Geltrú, en la qual van participar uns 40 geògrafs que treballaven en diferents àmbits. L'objectiu era crear un marc de discussió, conèixer la problemàtica i estudiar l'oportunitat de crear alguna forma d'associació o col·legi professional. El resultat d'aquesta trobada fou la consituació, el novembre d'aquell mateix any, de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya (AGPC), per tal de ressaltar la voluntat d'agrupar i servir als geògrafs que treballaven en els diferents camps de la geografia aplicada.

Des de mitjans dels noranta, i a causa de l'increment de la professionalització dels geògrafs a tota Espanya, des de l'*Asociación de Geógrafos Españoles* (AGE) es va endegar un procés per a la constitució d'un col·legi professional a nivell de l'estat, amb l'objectiu de donar suport a l'activitat dels geògrafs "professionals", de defensar i promoure genèricament la disciplina, i obtenir de les administracions i entitats un tracte com qualsevol altra professió.

Aquest procés fou llarg i, coordinat per l'AGE, es basà en les associacions professionals que havien sorgit a diverses autonomies seguint el model de l'AGPC. L'AGPC participà activament en la Comissió Gestora, de la qual li correspongué la vicepresidència. Entre 1995 i el 2001, la Comissió Gestora definí què havia de ser el col·legi, realitzà les gestions que permeteren impulsar la Llei de 1999 de creació del Col·legi de Geògrafs i elaborà els seus estatuts. Finalment, el 20 d'octubre de 2001 tingué lloc l'assemblea constituent del Col·legi de Geògrafs a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat Complutense de Madrid, i fou elegit com a primer president Àlex Tarroja, president en aquells moments de l'AGPC.

El model escollit per al funcionament del Col·legi de Geògrafs és de tipus federal, de manera que preveu el funcionament de demarcacions territorials

per tots aquells que vulguin constituir-se com a tals i que tinguin un mínim d'associats. És per això que l'AGPC, com a entitat cofundadora del Col·legio, propicià la creació de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya, que tingué lloc el 23 d'octubre de 2002, data en què s'organitzà l'acte, les ponències del qual, publiquem a continuació.

La creació d'aquesta demarcació, si bé és la culminació d'una etapa de prop de quinze anys, constitueix més aviat l'inici d'un camí. En aquesta nova etapa pren el relleu i assumeix a Catalunya el llegat de l'AGPC. Cal ara dotar-la de contingut per tal de convertir-la en una eina eficaç al servei dels geògrafs i de la professió.

De forma coordinada, Associació i Demarcació del Col·legi de Geògrafs hem decidit continuar junts el camí i hem apostat pel treball conjunt i per la progressiva unificació dels col·lectius precedents, el dels antics socis de l'AGPC i el dels nous membres de la Delegació del Col·legi de Geògrafs. Hem signat un conveni que regula un període de transició que ens ha de portar a ser un fort i únic col·lectiu amb dos instruments: un col·legi que té les seves atribucions definides per llei i una associació com a instrument complementari al servei de la professió. El conjunt, també amb la voluntat de treballar coordinadament amb els Departaments i Seccions de Geografia de les Universitats Catalanes, ha de servir per a la consolidació i millora de la disciplina geogràfica i l'exercici de la nostra professió.

LA TAULA RODONA

Carme Montaner i García

Elisabet Sau i Raventós

A la taula rodona es van asseure sis ponents que han estat vinculats amb la geografia professional ja sigui per la seva participació en diferents institucions de geògrafs o per la seva trajectòria professional. La taula va ser moderada per Àlex Tarroja, president de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya des de 1997 fins al 2003 i ensem, primer president del Col·legi de Geògrafs des de la seva fundació l'any 2001. Per a iniciar l'acte, el moderador va demanar a cada un dels ponents que expliquessin el seu punt de vista sobre la professió de geògraf, en especial a Catalunya.

Joan Vilà i Valentí va situar de forma breu la represa dels estudis de geografia des de la Guerra civil fins la creació del primer Departament de Geografia a la Universitat de Barcelona així com el paper de la Societat Catalana de Geografia en aquesta represa. Posteriorment, va centrar el seu relat en l'evolució de l'exercici pragmàtic de la geografia. Aquest exercici s'inicia cap els anys setanta del segle passat amb feines puntuals desenvolupades per professors universitaris i investigadors, continua agafant força en els anys vuitanta i es consolida als noranta amb la figura del professional de la geografia que ja no és ni docent ni investigador universitari. Finalment, el ponent va contextualitzar l'aparició de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya i del Col·legi de Geògrafs en aquesta evolució de la praxi geogràfica.

Joan Vilà i Valentí és catedràtic emèrit de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona i president de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans. L'any 1966 crea el primer departament de geografia en una universitat espanyola –la de Barcelona– de la qual fou molts anys el capdavanter. Autor d'una gran quantitat de llibres i treballs geogràfics i membre de moltes entitats científiques relacionades amb la geografia, va ser vicepresident de la Unió Geogràfica Internacional entre els anys 1980 i 1988.

Maria Dolors Garcia Ramon va situar l'aportació del col·lectiu de socis de la Societat Catalana de Geografia en la pràctica professional, va ressaltar la complementarietat i riquesa que suposa tenir tres institucions que emparin als geògrafs ja que això permet la pluralitat d'activitats i beneficia les diferents orientacions i sensibilitats dels geògrafs i les geògrafes i va alertar sobre dos riscos que ella havia percebut en la seva pràctica com a docent. El primer que va esmentar va ser la poca presència de la geografia en l'ensenyament secundari, mancança que pot suposar la reducció de nous inscrits a la llicenciatura. El segon fet que va advertir va ser el relacionat amb la masculinització de la disciplina, fenomen que es pot vincular, en la seva opinió, a la progressiva tecnificació d'aquest ensenyament universitari.

Maria Dolors Garcia Ramón és catedràtica de geografia del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i presidenta de la Societat Catalana de Geografia. Ha estat la introductora de la perspectiva de gènere en la geografia social i cultural a l'Estat espanyol i ha cohesionat un equip de recerca sobre aquest tema. A més a més també ha fet recerca i docència en estudis d'agricultura i desenvolupament rural i en el camp de la història del pensament geogràfic. El desembre del 2003, la Generalitat de Catalunya li ha atorgat la medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic.

Isabel Rueda va explicar des d'una perspectiva molt personal com es va gestar l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya i va emmarcar el naixement d'aquesta institució en el context professional dels geògrafs a finals dels anys vuitanta del segle passat. La seva aportació es va centrar sobretot en l'etapa de la gestació del projecte i en el record de la primera trobada de geògrafs a Vilanova i la Geltrú l'any 1988. Al final de la seva intervenció, la ponent ja es va situar en les primeres reunions convocades a Sevilla per iniciar el projecte del Col·legi de Geògrafs, del qual, ella, juntament amb altres geògrafs de l'Estat espanyol en va ser una de les promotores.

Isabel Rueda i Márquez va començar la seva carrera professional a la Diputació de Barcelona i va treballar posteriorment al Consell Comarcal del Vallès Occidental i a la Generalitat de Catalunya, on ha ocupat diversos càrrecs de comandament. L'any 2004 ha estat nomenada delegada territorial de Barcelona del departament de Medi Ambient i Habitatge. En el món de l'associacionisme geogràfic ha estat una de les impulsores de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya de la qual ha ocupat diversos càrrecs en les juntes directives entre el 1989 i el 1992 i també ha participat en la comissió gestora que va iniciar el disseny del Col·legi de Geògrafs.

Elisabet Sau va enfocar la seva presentació sobre dos aspectes de la geografia professional. D'una banda va reflexionar sobre el col·lectiu de socis de l'AGPC dels quals va caracteritzar els seus perfils professionals i els seus llocs de treball. D'altra banda va situar les tasques desenvolupades per aquesta associació en relació a la cohesió del col·lectiu, a la projecció dels geògrafs en el mercat laboral i al treball realitzat per aconseguir un reconeixement més gran de la professió de geògrafs en el conjunt de la societat. La seva intervenció en la taula rodona de l'octubre de 2002 s'ha vist completada amb les idees expressades en la taula rodona "La geografía en la sociedad" organitzada en el XVIII Congrés de l'Asociación de Geógrafos Españoles el setembre de 2003, en la qual va completar la visió de l'AGPC sobre els professionals de la geografia i que es publica com un punt i a part dels textos d'aquesta taula.

Elisabet Sau i Raventós, d'ençà de la seva llicenciatura ha treballat com a tècnic geògraf en diversos òrgans de la Generalitat de Catalunya, on ha desenvolupat tasques relacionades amb la planificació territorial i la població. Actualment està adscrita al Programa de Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Ha participat activament en la junta de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya on ha ocupat diferents càrrecs en dos períodes, de 1994 a 1996 i de 1998 fins el 2003 i és membre de la Societat Catalana de Geografia.

Santiago Fernández va presentar el Col·legi de Geògrafs i els projectes que havia començat a desenvolupar com a institució. Després d'avaluar com a positiva la creació de les demarcacions territorials, va desgranar les diferents línies de treball i projectes engegats fins l'any 2002. En aquells moments del Col·legi de Geògrafs estava començant a dissenyar accions per a millorar la presència social de la geografia i els geògrafs, estava organitzant-se internament amb el disseny de diferents elements que cohesionessin al seu col·lectiu, cercava serveis per ajudar l'exercici lliure de la professió i mirava d'incrementar el nombre de col·legiats per a facilitar econòmicament la viabilitat del projecte.

Santiago Fernández: és, entre altres titulacions, doctor en geografia per la Universitat Autònoma de Madrid. La seva activitat professional s'ha centrat en temes d'impacte ambiental i ha participat en plans d'ordenació de recursos naturals i en diferents plans territorials. Laboralment és el responsable de l'Àrea de territori i medi ambient de la consultora Administraciones Públicas (Grupo Analistas) i institucionalment és el secretari de la junta del Col·legi de Geògrafs.

Lara Domingo va centrar la seva aportació en les tasques efectuades per la Federació d'Associacions de Joves Geògrafs. Com a portaveu dels joves geògrafs va avaluar la situació de les associacions que emparen als recent llicenciats a les diferents universitats espanyoles i va enumerar els diferents punts que s'haurien de millorar en relació als joves professionals i que bàsicament són: superar el desconeixement de les sortides professionals i treballar amb l'actualització dels continguts geogràfics de l'ensenyament universitari per tal d'ajustar-los a les demandes del mercat laboral. La seva participació es va cloure amb la presentació dels projectes que aquests joves geògrafs pensen proposar al Col·legi de Geògrafs, del qual n'esperen moltes coses.

Lara Domingo Anzizu: estudiant de geografia de la Universitat de Barcelona (aquest any 2004 és a punt de llicenciar-se) i portaveu del Foro de Asociaciones de Jóvenes Geógrafos, moviment que agrupa l'associacionisme de la part més jove del col·lectiu de geògrafs i futurs geògrafs arreu de l'Estat espanyol i que recull les inquietuds dels professionals del futur.

Joan Vilà-Valentí

En primer lloc, vull felicitar-vos perquè realment, com acabem d'escoltar, amb l'existència d'un Col·legi de geògrafs professionals queda definitivament consolidat un nou període de la pràctica de la geografia a Catalunya. De l'evolució d'aquesta disciplina al nostre país en sóc testimoni directe –i suposo que per això m'heu cridat, fet que us agraeixo ben sincerament– des del cinquè decenni, poc després d'haver acabat la maltempsada de la Guerra Civil. Temps difícils aquells: a la Universitat, en la qual el conreu de la geografia era ben restringit i en tot cas efectuat al voltant de les figures de Salvador Llobet i de Lluís Solé Sabarís, aquest últim a la Facultat de Ciències; d'altra banda, hom iniciava de nou, amb força limitacions i entrebancs, les tasques de la Societat Catalana de Geografia (Institut d'Estudis Catalans) en els darrers anys del decenni esmentat, gràcies a l'entusiasme i l'esforç de Josep Iglésies.

A la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona el pas decisiu per a l'organització d'un ensenyament i una recerca de la geografia fou donat amb la creació, el setembre de 1966, del Departament de Geografia. Un reduït grup de geògrafs va dur a bon terme el desplegament de les disciplines geogràfiques –físiques, humanes i regionals–, mentre es produïen paral·lelament uns fets decisius: l'inici de la *Revista de Geografia* (1967), la presentació de tesis doctorals de geografia (1968) i el començ d'uns estudis especialitzats de geografia (1969). Aquest últim esdeveniment, és a dir, l'organització i desenvolupament d'una llicenciatura en geografia, es produí per primera vegada a Espanya, malgrat certes dificultats, precisament a la Universitat de Barcelona. Ara vosaltres, vint o trenta anys després, heu anat obrint un altre camí, el de l'exercici de la geografia en un camp professional. Mereixeu sens dubte una sincera felicitació, perquè aquesta obertura de la geografia cap a la societat i al seu servei no ha estat pas fàcil. S'ha de tenir molta fe i confiança i molt d'entusiasme i il·lusió per aconseguir, com ho heu aconseguit, un resultat ben positiu.

Em plauria parlar-vos breument de quina manera alguns geògrafs, en els decenniis sisè i setè, vèiem la possibilitat d'un exercici pragmàtic de la geografia. Hom parlava llavors d'una «geografia aplicada». En realitat es tractava, com activitat, d'una tasca colateral en una determinada persona, que de fet dedicava una gran part del seu temps a l'ensenyament o a la recerca geogràfiques, sovint com a professor universitari o pertanyent a un centre d'investigació. Existeixen ja antecedents d'aquesta actitud en alguns geògrafs des dels decenniis tercer i quart del segle passat, amb motiu de rebre encàrrecs

d'unes possibles millores en fets territorials que afecten o poden afectar a importants grups socials, fins i tot a la població d'una regió o de la totalitat d'un país.

Però cal remarcar que en els decennis posteriors a la segona Guerra Mundial es començà a parlar de la geografia aplicada com d'un fet que iniciava la possible exigència d'uns canvis en la formació universitària dels estudiants geògrafs i que potser podia representar en el futur l'existència d'alguns geògrafs que dediquessin part de les seves activitats a la millora de determinats problemes concrets. Aquests problemes en realitat eren molt diversos i sovint hom pensava en un veritable ventall de qüestions que s'anava ampliant ràpidament, des de fets ambientals –en gran part propis diríem, des del punt de vista geogràfic, de la geografia física– a fets en estreta relació amb determinats aspectes de la geografia social, econòmica i urbana. Per altra banda, quedava ben clar que, per a un correcte exercici d'aquesta geografia aplicada, gairebé sempre era necessari un treball en equip, amb especialistes de diverses disciplines, ja que els problemes tractats podien ésser d'una gran diversitat i complexitat.

Respecte concretament als geògrafs i amb el desig d'aportar unes experiències pròpies fou molt esclaridora la definició de les tasques que havia d'efectuar una «Comissió de geografia aplicada» dins de la Unió Geogràfica Internacional. La seva actuació ja es definí clarament en el XXè congrés internacional de geografia, celebrat a Londres l'any 1964. Llavors quedà formada l'esmentada comissió, presidida pel professor belga Omer Tulippe. Uns anys després, jo mateix explicava a companys universitaris d'altres disciplines a Barcelona el paper que podia jugar aquesta geografia aplicada, coneguda també llavors amb el nom de geografia activa o voluntària (*Geografía científica y Geografía aplicada*, Barcelona, CSIC, 1968).

A Espanya, els antecedents d'aquesta geografia aplicada es donaren ja en el sisè decenni, especialment al voltant del professor J.M. Casas Torres de la Universitat de Saragossa. Podeu veure una informació sobre aquest aspecte i també una breu referència als casos de França –on destacaven en el sentit esmentat, entre altres, els professors Jean Tricart i Michel Phlipponneau–, Itàlia i Mèxic en el meu article «Algunos puntos de vista de la Geografía aplicada» (*Revista de Geografía*, II, 1967, núm. 1, p. 43-55). A la segona meitat del sisè decenni i primera meitat del setè a l'Estat espanyol aquesta aplicació de la geografia es manifestà en la col·laboració d'alguns geògrafs a plans de desenvolupament econòmic i social.

En realitat s'estava efectuant a Espanya, un xic més tard, cert canvi en la concepció de la geografia, com a resultat de l'aparició de nous mètodes i objectius que ja havien començat a definir-se a Anglaterra i als Estats Units, especialment, en els decennis sisè i setè («¿Una nueva Geografía?», *Revista de Geografía*, V, 1971, p. 5-38; VII, 1973, p-5-57). Bona part d'aquests canvis dins de la nostra disciplina venia determinada per importants modificacions socials, econòmiques i territorials, que es donaren en un bon nombre d'estats i regions d'Europa occidental i d'Estats Units i Canadà, a partir de mitjan segle XX. Hem

d'indicar immediatament que dites modificacions, d'acord amb processos tan amplis i efectius com els d'urbanització i els d'un ràpid augment i diversificació de moviments poblacionals i de productes, tenien una intensa i profunda repercussió en el territori, molt especialment en determinats sectors territorials, com podien ser especialment algunes àrees urbanes, un bon nombre de fronts costaners i fins i tot certs sectors de muntanya.

Tots aquests fets, repetim, varen condicionar sens dubte una millora i modificació de mètodes i objectius de la geografia, tot buscant, en particular en alguns casos, una certa aplicabilitat de les anàlisis i conclusions geogràfiques. A Catalunya n'existia ja una certa consciència, a partir de mitjan setè decenni, entre alguns especialistes de matèries i professions ben diverses (naturalistes, ecòlegs, geògrafs, economistes, sociòlegs, enginyers, arquitectes). En el vuitè sorgeixen ja alguns grups i algunes publicacions que mostren l'augment d'aquesta conscienciació a la qual ens estem referint. Llavors apareixen clarament uns problemes que cal resoldre a uns nivells de grans extensions, potser de tot el territori català; altres vegades, en canvi, en casos molt concrets. La naturalesa d'aquests problemes és ben diversa, des de processos de degradació –sovint ambiental o paisatgística– a incidència de factors diversos –nous habitatges, noves comunicacions, per exemple– sobre determinats sectors. Factors d'origen intern –processos d'urbanització, migracions temporeres o definitives, turisme interior– s'uneixen a factors d'origen extern, com poden ésser especialment els corrents poblacionals en funció d'un turisme que procedeix de l'exterior, immigracions sobre tot laborals i moviments i circulació d'una gran quantitat de productes molt diversos.

S'imposava evidentment, d'una manera o altra, una «ordenació del territori». Comencen llavors a aparèixer a Catalunya, en el vuitè decenni, alguns geògrafs, formats en aquells moments a la Universitat de Barcelona o a la Universitat Autònoma de Barcelona, dedicats a tasques de geografia aplicada, a partir de les diverses especialitats que conreaven (estudis de geografia física, anàlisi paisatgístic, geografia social, geografia urbana). El fet més significatiu es donà indubtablement quan, en la segona meitat del novè decenni, es creà l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya.

Molts de vosaltres recordareu aquesta fita i un bon nombre heu estat protagonistes de la definició i desplegament de les activitats pròpies del geògraf professional. És a vosaltres a qui correspon ara facilitar una informació i efectuar unes reflexions sobre aquesta etapa tan decisiva. Hem de tenir en compte també que entre els geògrafs d'altres regions espanyoles hi havia hagut també, encara que sovint amb un cert retard, un moviment semblant al qual acabo d'al·ludir. En alguns casos, com succeí a Andalusia, el fet de constituir una unitat política i administrativa autònoma motivà un notable desplegament de la geografia universitària i un ambient favorable, entre els geògrafs, respecte a l'aparició d'una geografia professional.

Cal tenir en compte finalment que l'existència d'un Col·legi de Geògrafs representa, és clar, una definitiva acceptació social i laboral a Espanya del geògraf professional. L'assemblea constituent de l'esmentat Col·legi tingué lloc a

Madrid el 20 d'octubre de 2001. Aquest fet evidentment reconeix el caire completament nou de determinades tasques i activitats del geògraf. Resten oberts nous problemes i nous objectius que, en part, depenen de vosaltres, en l'exercici de la nova professió reconeguda. Jo us desitjo, com a professor que he estat, directament o indirecta, d'un bon nombre de vosaltres, un merescut encert i un gran èxit en les vostres tasques professionals.

Queda encara obert a les universitats el problema d'adoptar llurs plans i estudis de geografia i llurs cursos especialitzats i màsters al nou objectiu de formar geògrafs professionals, mentre no poden quedar pas descuidats ni mancats de renovació els objectius, diguem-ne tradicionals, de la formació d'ensenyants i investigadors en geografia. Un gran repte per al present i el futur immediat, que no dubto pas que la bona formació i la il·lusió d'uns i altres sabrà vèncer.

Ma. Dolors Garcia i Ramon

Abans de tot he de dir que jo no parlaré pròpiament de la geografia professional ja que altres companys d'aquesta taula, que s'hi han dedicat de debò, ho faran més endavant. El que faré serà, en primer lloc, parlar en nom de la Societat Catalana de Geografia i, en segon lloc i ja de manera personal, faré un parell d'observacions que m'ha inspirat l'empenta que està prenent la geografia professional avui en dia a casa nostra. Per començar, doncs, i en la condició de presidenta, vull expressar que la Societat Catalana de Geografia ha tingut i té una voluntat decidida de donar suport al procés de creació del Colegio de Geógrafos i, ara concretament, la creació de la demarcació del Col·legi de Geògrafs de Catalunya. És un pas important en la consolidació de la geografia a Catalunya i per això li donem tot el nostre suport institucional. A més, voldria citar aquí que molts dels presidents de la Societat Catalana de Geografia han estat pioners en la geografia professional, o també dita geografia aplicada, a Catalunya. Només cal recordar Pau Vila o Josep Iglésies, que van ser president i secretari, respectivament, de la Ponència de la Divisió Territorial creada per la Generalitat durant la República i, per citar-ne alguns més recents, només cal recordar Lluís Casassas i totes les seves actuacions en relació a l'organització territorial de Catalunya (i molt en particular la seva proposta de municipals), o ara mateix, un membre de la nostra Junta, en Jesús Burgueño, que ha estat membre de la Comissió Roca.

Ara bé i tal com ja deien, dos membres inicials de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya (Xavier Mateu i Xavier Sancliments a la comunicació que van presentar al Primer Congrés Català de Geografia al 1991, i que es titulava "Geografia, una ciència antiga, una professió nova") la professió de geògraf és relativament nova a casa nostra, però la geografia és, com deien ells, molt antiga i, sobretot, molt diversa i molt plural. La geografia professional és, en efecte, una manera concreta de fer i entendre la geografia i per tant és normal que la demarcació del Col·legi de Geògrafs de Catalunya i la Societat

Catalana de Geografia siguin entitats que es complementin i que no competeixen, ja que la Societat ha de fer seus uns objectius molt més amplis, de manera que pugui integrar tots els interessos i sensibilitats de les persones que s'autoanomenen geògrafs a Catalunya, així com també d'altres persones que tenen interès per l'espai, el territori i la societat. De fet, només cal donar una ullada als nostres programes d'activitats per observar la diversitat d'interessos i de línies que la Societat vol promoure.

La Societat Catalana de Geografia, com ja s'ha dit, va ser la primera institució en la geografia a casa nostra, car ja es va crear en un llunyà 1935. És el primer intent en el temps d'associar els geògrafs, diríem d'institucionalitzar la geografia. Després n'hi ha hagut d'altres i, des de la nostra experiència i història, creiem que la institucionalització de la geografia a la universitat i a les diferents associacions que s'han anat creant, ens dóna força al nostre país com a disciplina, i això és molt important. Però també és ben cert que tant aquí com a tota Espanya la "modernització" de la geografia per a una gran majoria de geògrafs i de geògrafes ha vingut de la mà de la seva professionalització fora de l'ensenyament, perquè ha donat oportunitat de treball a molts joves, sovint els ha donat un cert orgull –molt necessari, per cert– de sentir-se geògrafs i, en definitiva, la professionalització de la geografia ha ajudat a donar presència social als geògrafs. En aquest context d'expansió de la geografia professional a Catalunya i a Espanya, i de certa eufòria molt sana per a la geografia professional, voldria cridar l'atenció sobre un parell de qüestions que em preocupen.

En primer lloc, sobre la necessitat de no perdre de vista, de no descuidar, el lloc que ocupa la geografia al sistema educatiu, en particular a l'escola secundària i que tots sabem que, a casa nostra, no està en gaire bona situació. I ho dic perquè està prou demostrat, a nivell internacional, que la bona salut de la geografia, tant la professional com la més acadèmica, està molt lligada al fet de tenir una geografia ben consolidada a l'escola secundària (i, per consegüent, a la universitat). Si volem tenir bons professionals de la geografia, cal tenir un bon nombre d'estudiants als estudis universitaris. Així es desprèn del núm. 39 d'una revista que tots coneixeu, *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, que acaba de sortir i que s'ha dedicat precisament de forma monogràfica al tema de la "Geografia professional i formació geogràfica, una perspectiva internacional". Un dels autors, Ronald Johnston, defensa aquest argument i compara el cas d'alguns països anglosaxons; diu que a Anglaterra, per una banda, la geografia sempre ha estat molt ben establerta i consolidada a l'ensenyament secundari, i per l'altra, que no només la llicenciatura té molta demanda, sinó que la geografia universitària té molt prestigi social (qualsevol que conegui Anglaterra ho sabrà); i Johnston assenyala que els dos fenòmens estan molt entrelligats. Un cas similar podria dir-se del Brasil (encara que Johnston no el cita perquè no és del món anglo-saxó).

En canvi, als Estats Units, diu Johnston, la geografia és pràcticament inexistente a l'escola secundària i això ha comportat que la geografia a la universitat hagi estat molt sovint a la corda fluixa per falta d'estudiants. Només cal recordar el tancament dels departaments de geografia a Harvard i Yale, i més

recentment els d'Stanford i, sobretot el de la Northwestern University (a Xicago). A Austràlia, senyala Johnston, en els últims 20 anys s'ha reduït fortament la presència de la geografia en l'ensenyament secundari i actualment hi ha problemes importants a la universitat per reclutar estudiants, i els departaments de geografia s'han de fusionar amb d'altres afins, molt sovint en una situació en què la geografia és la sòcia dèbil, una situació que no és gaire bona per al futur de la disciplina que, de fet, està desapareixent com a tal en algunes universitats. En definitiva, jo l'únic que vull dir és que s'ha de vetllar per la presència de la disciplina al sistema educatiu, sobretot a la secundària, si volem que hi hagi bons professionals de la geografia i això no ho hem de perdre mai de vista. Crec que sovint oblidem que els docents de geografia, especialment a la secundària, són també geògrafs professionals.

La segona qüestió que em preocupa és que estem assistint a un cert procés de masculinització de la disciplina aquí a Catalunya, i també a Espanya. I crec que aquest fet té alguna cosa a veure amb l'expansió d'una geografia més professional i més tecnificada. Al 1984, juntament amb la Mita Castanyer i la Núria Centelles, vam fer un estudi sobre el paper de les dones a la geografia espanyola i ara, recentment, he dirigit la memòria de recerca de Tercer Cicle de l'Hermínia Pujol (que és membre de la vostra Junta) sobre "La presència de les dones a la geografia acadèmica a Catalunya" en què es fa un estudi similar per a la geografia catalana i les dades són força clares. Quant al nombre d'estudiants de geografia (que és potser el que ens interessa més aquí) l'any 1984 el percentatge de noies era d'un 56% i, l'any 2000, el percentatge era només del 42%, un dels més baixos de les disciplines de ciències socials. És realment una davallada important per únicament setze anys de diferència. Amb el professorat passa una mica el mateix i, sobretot i molt en particular, a la cohort per sota dels 30 anys, on l'índex de masculinitat és de 2,7 (en canvi a la cohort d'entremig, l'índex és de l'1,8).

Per tant, ens podem preguntar què passa amb la geografia a casa nostra que sembla que està deixant d'atraure a les dones. Està clar que una part de l'explicació pot ser que al 1984 la sortida professional de l'ensenyament encara era força important i aquest era percebut com una professió adient per a les dones. També hom pot pensar que les noies tenen més bones notes a la selectivitat i, per tant, poden escollir entre més carreres, i això s'ha de tenir en compte. Però jo també crec que, de la mateixa manera que ha passat en d'altres països, la professionalització de la geografia hi pot haver jugat un paper destacat en aquesta falta d'atracció de les dones per la geografia, una geografia que cada vegada és més percebuda com més tecnificada i més professional tant a la universitat com a la societat en general. Està demostrat arreu del món que les dones tenen menys tirada a triar carreres tècniques o científiques i és cert que aquesta tendència va canviant una mica però molt lentament. En fi, el cas és que no només tenim ara menys estudiants de geografia (cosa que ens preocupa a molts) sinó que també tenim un percentatge cada vegada més baix de noies i s'han de plantejar accions per a no anar enrera, si és que volem avançar en una societat (i, per tant, en una disciplina) més igualitària per a homes i dones.

Fa tot just una setmana vaig rebre l'últim número d'una revista internacional molt coneguda, *Gender, Place and Culture*, i amb satisfacció vaig veure que conté tot un dossier sobre "Sistemes d'Informació Geogràfica i geografia feminista", un tema (el dels SIG) en què hi ha ben poques dones aquí i a d'altres països. En els articles s'analitzen les causes del desencontre entre els SIG, la geografia crítica i la geografia feminista, i s'intenten establir ponts entre les diferents posicions perquè, tal com diu la geògrafa Susan Hanson "el feminisme i els SIG tenen molt a guanyar si col·laboren i sembla que aquesta col·laboració potencialment fructífera ja ha començat". Jo crec que iniciatives com aquesta són importants i poden ajudar a trencar aquest inici a casa nostra de masculinització de la geografia. Fem que també les professions, i en particular la geografia professional, representin un entorn amistós, no hostil, per a les dones que hi volen treballar. D'aquesta manera, la geografia professional no perdrà el potencial que hi ha en aquesta meitat de la societat.

Isabel Rueda Márquez

A mi em toca explicar-vos la història i l'anecdota de la creació del Col·legi. Pràcticament ho faré de memòria perquè sóc molt mala guardadora de papers. Quan els organitzadors d'aquest acte em van demanar que desenvolupés com havia nascut l'associació i quins van ser els primers passos cap a la consecució del Col·legi, vaig adonar-me que gairebé no tenia documentació i que les úniques dates que podia aportar eren les que em sabia de memòria. Però el que interessa saber és com es va produir tot plegat, i els detalls tampoc no són necessaris.

Ho sento, però he de fer una mica d'història personal!

Em consta que el professor Enric Luch explicava a les seves classes que hi havia una geògrafa que treballava fent de geògraf, i animava així l'esperança dels seus alumnes d'arribar a trobar una activitat professional que no fos l'ensenyament, la sortida professional típica dels geògrafs aquells anys. I la geògrafa a qui el professor Luch es referia era jo. Aquest fet va ser resultat d'una conjuntura favorable i de la sort, però també de la meua voluntat d'aconseguir-ho i de les ganes de sortir-me'n.

Vaig acabar la meua carrera universitària com a llicenciada en història —com tots els interessats en geografia d'aleshores—, i havia fet molt poques classes de geografia. El professor Joan Vilà va arribar a Barcelona com a catedràtic de geografia l'any 66, i les seves classes de geografia van ser les primeres que vam rebre els estudiants que llavors fèiem tercer curs. L'any següent, a quart curs, vam poder seguir les classes del professor Horacio Capel, i pràcticament no vam fer més geografia a la carrera. De fet, en aquella època els interessats en la geografia acabavem els estudis com a historiadors; ens havien posat a dins el cuquet de la geografia, però com a geògraf sortíem de la universitat amb molt poca formació. Uns quants de nosatres ens vam resistir a dedicar-nos a l'en-

senyament —universitari, mitjà o bàsic— que era la sortida natural dels llicenciats en lletres, i vam trobar feina com a geògrafs en editorials. Es va donar el cas que algunes editorials de Barcelona s'acabaven de decantar per fer enciclopèdies voluminoses, i van haver de llogar personal per omplir les seccions. I nosaltres, com a nous geògrafs, vam completar les de geografia. Les editorials van ser, així la primera sortida professional no docent dels geògrafs; de fet, va ser una sortida professional temporal perquè les enciclopèdies es van acabar, i les editorials es van deixar molt reduïdes les plantilles de professionals. Alguns geògrafs hi van continuar treballant, però pocs en relació amb l'etapa anterior.

Acabada l'experiència editorial, vaig aconseguir passar uns quants anys a Anglaterra. Allà vaig descobrir que en altres països la professió de geògraf estava molt prestigiada, i vaig fer-me conscient que per als geògrafs hi havia un camp professional molt clar en el món del planejament urbanístic i en el món del planejament regional. I em vaig fer conscient també que les possibilitats que aquest camp professional ofería als geògrafs no eren simples assessories ocasionals —com les que fins aleshores havien exercit alguns professors universitaris—, sinó autèntics llocs de treball, als quals s'entra al matí i se'n surt a la tarda: llocs de treball per a treballadors de la geografia, per dir-ho de forma que s'entengui.

L'estada a Anglaterra em va refermar la idea que les possibilitats hi eren, i que calia esforçar-se per aconseguir-les. L'any 1976, de retorn a Barcelona, vaig tenir la sort d'entrar a treballar a la Diputació com a geògraf. No he sabut mai com es va justificar la meva contractació perquè en aquell moment l'administració no tenia geògrafs en les seves plantilles ni estava previst que n'hi haguessin d'haver. El cas és que se'm va contractar com a geògraf sense que el lloc que ocupava provisionalment fos qualificat com a propi d'un geògraf.

Ja entrada en el món de la professió, aviat em vaig començar a preguntar com s'havia de fer perquè els geògrafs tinguessin lloc en el món professional. Aquesta pregunta era com partida amb altres persones que, com jo, i d'una manera o d'una altra, exercien com a geògrafs. Era una pregunta especialment viva entre recent llicenciats "en geografia" —que ja s'havia convertit en una especialitat universitària, no encara en una titulació específica. Es tractava de saber què es podia fer per impulsar la professió de geògraf, per fer-la coneguda i socialment acceptable. L'objectiu era aconseguir que la societat contemplés la contracció de geògrafs, com contempla la contracció d'altres professionals. Amb aquestes preocupacions al cap, ens vam reunir a l'antic bar Velòdrom del carrer Muntaner Enric Lluch, Rosa Ascon, Xavier Mateu i jo mateixa. I així va començar tot.

Els biòlegs estaven fent, en aquell moment, una evolució semblant; però anaven ja un pas més endavant. Havien seguit una història bastant semblant a la nostra. La seva era, com la nostra, una professió de la qual la societat no tenia demanda de feina com a tal, i això abocava necessàriament els biòlegs a l'ensenyament. Els sorgia de tant en tant, també, alguna activitat professional, alguna col·laboració, alguna recerca; res, però, com a treball estable i habitual.

Quan els geògrafs ens vam començar a desvetllar, els biòlegs ja havien iniciat els passos cap a la creació d'un col·legi professional com a instrument impulsor de la professió i com a protector dels interessos professionals—sovint absorbits també per altres professions més consolidades històricament en la societat. Vam pensar en la possibilitat de seguir el seu exemple, però la vam descartar de seguida. I la vam descartar perquè ens vam considerar pocs per a empènyer una iniciativa semblant.

Al cap de poc temps —no sé si el 1985 o el 1986— en una reunió convocada per l'AGE, (l'Associació de Geógrafos Españoles), a Andalusia es van trobar Xavier Mateu i Àngela Garcia, i van coincidir-hi amb Florencio Zoido, membre de l'AGE, que liderava a Andalusia un moviment de geògrafs que havien començat a treballar en les administracions andaluses i d'estudiants de geografia en els darrers anys de la seva carrera. Zoido els va explicar que estaven intentant de constituir una associació professional com a instrument dels seus objectius. Els nostres companys es van il·lusionar amb la idea, i van tornar engrescats a crear una associació professional de geògrafs catalans.

D'entrada ens la vam plantejar com una associació exclusivament professional i amb uns objectius molt limitats: es tractava de saber qui érem els geògrafs que ens dedicavem a l'activitat professional, en què treballàvem, quines eren les seves aspiracions, com podíem donar a conèixer les habilitats dels geògrafs i com es podien crear llocs de treball de geògraf.

La decisió inicial de restringir l'associació als professionals va ser conflictiva, i va produir moltes friccions amb els professors universitaris. En aquell moment ens va semblar que, per donar-li una certa força en el món de les ciències aplicades, l'Associació havia d'estar constituïda només per "professionals"; o dit d'una altra manera, per aquells que estiguessin treballant o que tinguessin intenció de treballar en el món de la geografia aplicada. Era també la nostra manera de manifestar la necessitat d'emancipar-nos de la capa protectora de l'AGE, formada històricament per professors universitaris, i de constituir-nos amb una entitat diferent. No se'ns va entendre; o potser no ens vam saber explicar.

La primera assemblea de l'Associació es va convocar a Vilanova i la Geltrú el 1988. L'organització d'aquesta assemblea va fer aparèixer la primera contradicció, graciosa per a nosaltres que ens volíem emancipar dels professors universitaris. Vam pensar en la conveniència de convidar-hi algú que donés relleu a l'acte; i, òbviament, havia de ser algú més important que nosaltres. Com que no podia ser —per la posició adoptada— cap professor nostre, vam recórrer a Joan Becat, professor d'universitat també, però de Perpinyà! És a dir: vam buscar un 'papa' que ens protegís, però que no fos cap dels nostres 'papes'.

Val a dir que la presència de Joan Becat a l'assemblea va ser de molta utilitat, i ens va ajudar a sortir de dos atzucacs: un produït pels geògrafs de l'Institut Cartogràfic i un altre pel nom de l'Associació. El primer va aparèixer pel fet que alguns dels geògrafs presents treballaven a l'Institut Cartogràfic, on figuraven en plantilla com a cartògrafs. I no veien clar que els convingés de formar

part d'una associació de geògrafs, encara que ho fossin. El segon, que va estar a punt d'ocasionar la ruptura de l'Associació abans de constituir-se formalment, va sorgir per la paraula 'professional'. Hi havia persones entre els assistents que entenien que atribuïnt-nos l'adjectiu 'professionals', exclouíem els altres geògrafs de la professionalitat. En totes dues ocasions, i amb molta gràcia, Joan Becat va exercir el seu paper de convidat qualificat, i ens va ajudar a sortir de l'embolic en què ens havíem col·locat nosaltres mateixos.

Les assemblees dels primers anys tenien com a primer objectiu crear un cert caliu entre els geògrafs. Les primeres assemblees es feien fora de Barcelona, amb un gran dinar, i amb ànim de conèixer-nos i de fer-nos amics. Es pretenia també que actuessin com un marc còmode en què tothom que tingués alguna cosa per explicar sobre la professió pogués fer-ho en benefici dels altres. Passats els primers anys, es va intentar d'integrar a l'Associació els geògrafs de Girona, primer -amb qui sempre els de Barcelona havíem tingut una bona relació-, i els de Tarragona i els de Lleida, després. No va anar malament, però sempre hi va haver una mica de problema. Els de Barcelona sempre érem més i estàvem més en contacte, i costava de mantenir els de fora de Barcelona degudament informats i integrats.

Una de les actuacions glorioses de l'Associació va ser en motiu de la primera convocatòria de places per al cos de geògrafs de la Generalitat, recent creat. Quan el tribunal va sortir publicat, vam constatar que no hi havia cap geògraf. I com a Associació, el vam impugnar. No teníem encara els papers en condicions, i vam demanar ajut a les universitats. No sé encara com ens va sortir tan bé: la Generalitat va suspendre la convocatòria, va modificar el tribunal i hi va posar tres geògrafs. I, a partir d'aleshores, sempre més hi ha hagut geògrafs en els tribunals per al cos de geògrafs.

Ens dedicàvem també a coses curioses, com seguir el DOGC i fer notar els errors de tipus geogràfic que hi apareixien: assignacions errònies de pobles a comarques, per posar exemple. Els nostres destinataris eren els departaments responsables de la publicació, als quals, juntament amb l'error, els fèiem notar que errors com aquests no els passarien si tenien un geògraf en la seva plantilla. Val a dir que ens van contestar sempre, i, pel que fa a la plantilla, potser ens en van fer algun cas. I fèiem coses així.

L'Associació va anar seguint la seva activitat durant encara alguns anys. El cuquet del col·legi, però, es continuava movent i, sobretot, en alguns punts d'Espanya. Florencio Zoido, el seu autèntic promotor, va aconseguir de l'AGE el compromís de donar suport econòmic a la iniciativa. Es tractava, primer, de fer un estudi de la viabilitat del col·legi com a institució. Va ser aleshores que em va demanar que formés part de la comissió gestora inicial. Geògrafs de diferents llocs d'Espanya vam treballar tot un any en aquest estudi, i ens reuníem periòdicament a Sevilla.

Acabada aquesta etapa de documentació, es va iniciar la posada en marxa del Col·legi. Va semblar, aleshores, que el representant català en aquesta gestora havia de ser el president de l'Associació. I aquí se m'acaba la història com a element actiu en la gestació del Col·legi.

Com podem comprovar aquesta decisió va ser ben encertada, ja que el president de l'Associació que en va prendre el relleu va col·laborar tant a portar-lo a bon port que ara n'és el president

Santiago Fernández Muñoz

Quería empezar felicitándome y felicitando a los colegiados catalanes y a las personas que ha estado detrás de la constitución de esta demarcación, por el acto que se va a celebrar a continuación. Es un avance importante para el Colegio constituir demarcaciones territoriales y así lo ha considerado la Junta desde su inicio, e incluso por lo que me han contado, me atrevo a decir que incluso desde la Comisión Gestora se tuvo siempre la idea de una Colegio que naciera descentralizado, muy pegado al territorio y muy cercano a las demandas y necesidades de cada una de las zonas.

Constituimos hace muy poco tiempo la demarcación del Colegio en Cantabria. No deja de ser llamativo que la primera demarcación que se constituyese fuese la de esta comunidad, y es importante destacar que hay determinadas regiones en las cuales la geografía está mucho más pujante de lo que cualquiera de nosotros pueda pensar, como Cantabria. Después de la demarcación de Cataluña se va a constituir en poco tiempo la de Andalucía. En poco mas de un año vamos a tener un Colegio en el cual ya hay tres demarcaciones territoriales constituidas y, por tanto, se habrá producido un avance importante para la institución. Pensamos que en poco tiempo también la Comunidad Valenciana puede unirse a las demarcaciones y las Islas Baleares, en la medida que lo consideren oportuno. En un lapso breve podríamos estar hablando de un Colegio con 6 ó 7 demarcaciones territoriales, lo cual aportará mucha riqueza a su funcionamiento.

También querría destacar, entre los primeros argumentos de mi intervención, el papel destacadísimo, de la AGPC y de la Sociedad en todo el proceso, tanto a la constitución del Colegio a escala nacional, como en la creación de la demarcación territorial. Sin ellos, evidentemente, no hubiese sido posible. Han estado detrás empujando y es justo reconocerlo e incorporar todo el bagaje que nos estaban contando ahora, pues se trata de un bagaje también en parte del Colegio. El Colegio nace de la reunión de muchas asociaciones, unas más importantes, otras menos, pero incorporamos todo su bagaje al funcionamiento del Colegio, ya que son la gente que tira de las asociaciones la que esta tirando en buena medida el Colegio un dato que hay que reconocer y situar en primer lugar.

¿Para qué el Colegio? ¿Qué estamos haciendo en el Colegio en estos últimos tiempos? Sinceramente, simplemente estamos naciendo, con lo difícil que es eso, estamos creando una estructura nueva con pocos medios y dispersos por el territorio y por tanto estamos metidos en una aventura que tiene sus dificultades, pero que poco a poco va consolidándose. En los próximos años, o en

los próximos meses incluso, surgirá o se verá en mayor medida, y para ello las demarcaciones territoriales tienen que ser capaces de forzar un poquito la marcha de lo que veníamos haciendo hasta ahora.

Hace poco tiempo me decía una persona con mucha experiencia académica y profesional en la geografía que el Colegio “debía hacer profesión”, es un poco el objetivo de la institución en la mente de mucha gente. El Colegio tiene que servir para hacer profesión pero también para hacer muchas otras cosas y así, por lo menos, nos lo hemos propuesto en la Junta. Nos hemos fijado un plan de trabajo muy ambicioso, quizás demasiado ambicioso por las cargas que nos genera a todos, pero también es necesario empezar fuerte porque sino el proyecto se puede diluir.

El primer objetivo que tenemos es incrementar el reconocimiento social de la profesión, de la profesión y de la ciencia; de la ciencia geográfica, que nunca pueden ir disociados. Partimos de una vinculación profunda entre la geografía universitaria y la geografía profesional porque no somos tantos como para dividirnos, y debemos reforzar las sinergias en lugar de divisiones entre los dos mundos que cada vez, yo creo, están más relacionados.

Se ha destacado repetidamente en estos últimos tiempos la existencia de una demanda social de geografía, de territorio; hay muchos temas territoriales en la prensa, asuntos que siempre hemos considerado geográficos encima de la mesa y es importante, o debería ser importante, que los geógrafos cubrieran ese hueco, apareciesen profundizando en todas los temas de carácter territorial y geográfico. En muchos casos debates con un profundo calado geográfico no son cubiertos, o públicamente no aparecen, por geógrafos y eso consideramos que es una debilidad importante. El primer objetivo es incrementar la presencia en los medios de comunicación y dar a conocer cual es el campo de la geografía, qué hacen los geógrafos. Sabemos que hay muchos geógrafos trabajando, pero muchas veces no son visibles o no se conoce su labor, o por lo menos la sociedad no tiene una percepción clara de los quehaceres del geógrafo.

Presencia social de la geografía y los geógrafos

Uno de nuestros objetivos prioritarios, aunque en esta primera etapa fundacional, de creación de estructuras, lo hemos dejado un poco aparcado, será incrementar la presencia pública, la aparición en los medios de comunicación de la geografía y los geógrafos. En segundo lugar, uno de los pretendemos facilitar la incorporación de los jóvenes geógrafos al mercado laboral. Debemos dar a conocer la profesión a aquellas personas de las administraciones con capacidad para incidir en temas territoriales y ambientales que en muchos casos tiene un conocimiento escaso sobre la geografía y los geógrafos. Debemos aportarles documentación, informales para que se vayan aproximando de forma natural a la geografía y les vaya sonando algo menos especial trabajar con geógrafos. Debemos ser capaces de contarles con ejemplos concretos cuales son

nuestras competencias profesionales a partir de ejemplos concretos y buenas prácticas. Tenemos pensado hacer también un envío a todas aquellas instituciones e incluso empresas que puedan llegar a contratar geógrafos. Partimos de la idea de la que están haciendo estudios geográficos, se están haciendo estudios territoriales, pero en muchas ocasiones no por geógrafos.

El tercer elemento de presencia pública, de incrementar la presencia pública de los geógrafos en la sociedad, es participar en aquellas comisiones de las instituciones públicas que deciden sobre materias relacionadas con el territorio, el urbanismo, el medio ambiente... todas esas comisiones de urbanismo, de ordenación territorial creadas en la mayor parte de las Comunidades Autónomas. La presencia en estas comisiones ha de ser un instrumento para incrementar el contacto con los cuerpos técnicos de las administraciones y facilitar las salidas profesionales de los jóvenes. Estamos ya participando como Colegio de Geógrafos en el Consejo Nacional de Bosques, en la Comisión Regional de Ordenación del Territorio de Cantabria, en la Comisión Regional de Turismo de Baleares, estamos abriendo brecha por ahí y el objetivo es incrementar la presencia de la institución en todas estas comisiones. Finalmente, también en esta vía de incrementar el reconocimiento social de la geografía, pretendemos hacer pública nuestra labor y dar a conocer el trabajo de los geógrafos. Se ha propuesto repetidamente la creación de un día de la geografía que pudiera servir de aglutinador del interés de determinados medios de comunicación, actividades divulgativas en las que todo lo que hacemos los geógrafos esté presente.

Punto de encuentro entre geógrafos

Otro objetivo del Colegio es conformar un punto de encuentro entre gentes que trabajan en el territorio, y no sólo geógrafos. Desde la Junta consideramos que el Colegio debe ser por supuesto un punto de encuentro entre geógrafos, pero también con otras profesiones que hacen cosas parecidas a nosotros, aunque no tengan la titulación de geografía. En ese sentido casi lo primero hicimos fue poner en marcha una página web, que tiene como fin servir de punto de encuentro entre los geógrafos de todas las Comunidades Autónomas españolas que tienen realidades muy diferentes, aunque la puesta en común de sus realidades resulta enriquecedor para todos. Se pretende que el Colegio sea también un lugar encuentro de geógrafos profesionales y académicos. Para ello se ha puesto en marcha un foro virtual en el cual se intercambia información que ha arrancado con bastante fuerza, aunque habrá que limar su funcionamiento en determinados aspectos. Se trata de una red de intercambio de noticias, experiencias entre los colegiados y, en realidad, entre todos los geógrafos que lo deseen. Por tanto, ese punto de encuentro está en marcha y lo único que debemos hacer es mejorarlo.

El segundo elemento dentro de este gran objetivo de fomentar la colaboración entre geógrafos es conocer los perfiles de los profesionales. La AGPC hizo

un de los pocos estudios existentes en la línea de conocer qué hacen los geógrafos en la sociedad. La explotación del directorio profesional que se envió junto con la colegiación a los 472 colegiados de la Asamblea Constituyente nos debe permitir saber dónde estamos trabajando, en qué estamos desarrollando nueva labor, donde se están metiendo los jóvenes... Pienso que es una herramienta muy útil y vamos a intentar explotarla. Los resultados serán volcados por supuesto rápidamente en la web para que todos los conozcamos.

Y, finalmente, como decía, el Colegio no pretende ser únicamente para geógrafos. En esa medida intentamos siempre fomentar, o al menos ese es el objetivo, favorecer la participación de otras profesiones, fomentar comisiones con otros Colegios u otras instituciones que no tienen porqué ser colegiales, en las cuales haya interés en los temas territoriales o geográficos.

Potenciar la relación entre formación y profesión

El tercer gran objetivo del Colegio, tal como nos lo marcamos en el plan de trabajo, es adecuar la formación que los universitarios tienen a las salidas profesionales actuales. El directorio nos será muy útil ya que permitirá hacer recomendaciones a las universidades para que modifiquen o su caso dejen como están los planes de estudios. También en la línea de adecuar la formación a las oportunidades profesionales intentaremos en un futuro próximo, servir de punto de encuentro entre la gente que está demandando empleo y gente que está buscándolo. Servir como bolsa de trabajo, eso es una función y una labor que debe formar parte del bagaje del Colegio.

Apoyar la profesión

Finalmente, como último gran objetivo, aunque por supuesto eso se podría desarrollar todo lo que queráis, tenemos la función como Colegio, como cualquier Colegio, por mucho que lo queramos hacer un poco diferente de los tradicionales, de apoyar al ejercicio de la profesión. Es decir, las profesiones deben tener en el Colegio un apoyo en su labor. ¿Su labor en qué medida? En primer lugar desde el punto de vista jurídico. Tenemos contratada ya una asesoría jurídica que todos los colegiados pueden utilizar para cualquiera de sus dudas, dudas con las que cualquiera que ha trabajado profesionalmente se encuentra.

Tenemos también, o uno de nuestros grandes objetivos es servir en el tema fiscal y en el tema económico. Es decir, un colegiado cuando salga de la universidad o simplemente si lleva tiempo trabajando puede tener muchas dudas y de hecho las tiene en temas fiscales o en temas de lo que sea. Hay ya contratado también un servicio de asesoría fiscal que sirve para apoyar simplemente el funcionamiento y el ejercicio profesional de cualquiera de nosotros. Finalmente, también debemos desempeñar un rol para defender nuestra competencia para

trabajar en determinados campos. La existencia del Colegio ha permitido en primer lugar detectar muchos casos en los que los geógrafos no aparecen en concursos en los cuales estamos perfectamente capacitados para estar o deberíamos estar. En estos últimos tiempos han salido por ejemplo plazas de agentes de desarrollo local en la Comunidad Valenciana, y no aparecía la licenciatura en geografía como una de las que permitían presentarse a los concursos. Bueno, pues nuestra función ha sido empezar a recurrir a todos estos Ayuntamientos de forma gradual; primero de forma, digamos amigable, remitiendo una carta que explica qué es la geografía, qué papel tiene en el desarrollo local para con el fin de conseguir que los secretarios incluyan la licenciatura de geografía en los concursos y, en el caso de uno de los ayuntamientos que ya sacaron un concurso sin la licenciatura de geografía, pues recurrir ese concurso, recurrir incluso judicialmente los concursos en los que se excluya a los geógrafos.

Creemos que el Colegio tiene que hacer también estas cosas para tener una proyección social y conseguir que los geógrafos puedan trabajar allí donde deben hacerlo.

Una institución participativa y sin un "Madrid" al que responsabilizar

El listado de retos descritos es como habéis visto ambiciosos, de hecho son tantos que es difícil siquiera a ordenarlos para empezar a afrontarlos. En todo caso, lo primero que se decidió, con pocas tensiones, es crear un Colegio descentralizado, aunque esta palabra puede llevar a equívocos porque puede suponer que hay algo central antes. En el caso del Colegio de Geógrafos no hay nada a descentralizar, no hay Madrid, no hay nada; estamos creando la estructura desde cero, estamos naciendo. Por lo tanto, creemos que la filosofía, es partir de algo totalmente descentralizado y ligado a cada una de las Autonomías y a cada una de las realidades de la geografía en el conjunto de España.

La otra idea, un Colegio participativo, es considerada por buena parte de la Junta como fundamental. Es importante cambiar el modelo de Colegio tenemos todos en la cabeza: el Colegio de Arquitectos, el Colegio de Ingenieros, por mucho que funcionan muy bien en muchos aspectos. Sin embargo, en otros aspectos consideramos también que son instituciones demasiado serias, cerradas, burocráticas. Pensamos también que es importante fomentar la participación y en estos momentos estamos en el proceso de decir cómo; la idea es fácil, el problema es luego concretarla. Pero al menos ese objetivo lo está claro y es prioritario.

Y, finalmente también en esta línea tenemos la idea de divulgar nuestra labor, debemos conseguir que más gente se aproxime al Colegio, tanto para incrementar nuestra capacidad de acción como para también incorporar más gente con todas sus inquietudes y toda la riqueza que ello pueda aportar.

Para acabar simplemente aportar algunos datos de la situación del Colegio actualmente. Somos 657 colegiados, un 40% más que hace un año, lo cual

no está mal aunque tampoco está bien. Nuestros objetivos eran más ambiciosos aunque vamos creciendo poco a poco y de forma constante, lo cual es importante. La distribución territorial de los colegiados se ha mantenido bastante estable desde la Asamblea del 20 de octubre; un 25%, que es la más numerosa, son colegiados catalanes, un 15% de colegiados andaluces, un 9% de cántabros (como os decía, es una comunidad que aporta un porcentaje muy significativo en relación a su población y en relación a otros porcentajes al Colegio), un 8% de madrileños y Baleares y un 6% de valencianos. Dentro de la distribución territorial de los colegiados hay vacíos muy importantes que nos preocupan y que consideramos también prioritario empezar a cubrir.

El primero de ellos o uno de los más importantes es desde luego Madrid, hay una ausencia muy importante de colegiados madrileños. ¿Cómo se explica?, hay muchas razones, no ha habido nunca asociacionismo, hay muy poca vertebración. También ha habido muy poca gente que haya tirado de esto. Existen otros vacíos en comunidades como por ejemplo Navarra, donde no hay ningún colegiado, Aragón, donde hay cinco... Se trata de situaciones no muy comprensibles y frente a las cuales lo único que hay que hacer, quizás, es hacer una labor de zapa y de ir poco a poco explicando qué es lo que queremos y porqué lo queremos hacer.

Y, otro dato importante, que sí que quería aportar como final es que un 40% de los colegiados, y eso es muy importante de cara al futuro, son licenciados posteriores a 1997. Tenemos un Colegio joven, eso es fundamental, gente que se está incorporando en los últimos tiempos recientemente licenciada. Este es un dato esperanzador para nosotros en la medida en que es el futuro del Colegio y debemos aprovechar toda esa juventud y toda esa energía para salir adelante.

Lara Domingo i Anzizu

En el moment de la constitució de la Delegació Catalana del Col·legi de Geògrafs, la Federació de Joves Geògrafs encara no estava legalitzada. Avui ja ho està i el que de fet ha canviat és la denominació. Ara s'ha passat a anomenar Foro de Asociaciones de Jóvenes Geógrafos.

El Foro va agrair molt ser convidat a formar part de la taula i del col·loqui, ja que això significava la possibilitat de comunicar les nostres inquietuds, així com poder llançar alguna proposta de col·laboració amb el Col·legi. A més a més, a la sala hi havia molts dels estudiants que formem part del Foro, tant de Catalunya com de fora que van estar molt contents d'assistir a l'acte.

El Foro és una organització que es preocupa per dinamitzar i dignificar els estudis de geografia, i que pretén ser, tant un canal de comunicació, com un instrument de relació entre joves estudiants i recent llicenciats amb la resta d'àmbits que els envolten. Actualment està format per una quinzena d'associacions universitàries i persones interessades per la geografia.

La idea d'unir, d'una manera o altra, els estudiants de geografia es venia gestant des de feia anys, però va ser al congrés anual de joves geògrafs celebrat a Valladolid l'any 2002, *Geopolis 2000*, on es va impulsar. A la darrera taula rodona van haver una sèrie d'intervencions en què es van detectar un seguit de problemàtiques bastant generalitzades entre els estudiants com ara, la preocupació per la disparitat dels estudis oferts per les diferents universitats estatals, la manca de recursos a cadascuna de les facultats, la pràctica absència de formació pràctica, la desconexió generalitzada de l'acadèmia amb les sortides professionals, etc. Amb això van sortir les ganes de cercar solucions.

A Valladolid es va tenir ocasió de conèixer a fons la realitat associativa de cada universitat i poder intercanviar les experiències de cada grup, de veure quins són els seus recursos humans i econòmics, l'ajuda de la que disposen i totes les activitats que fan. La realitat associativa a les universitats és molt diversa i moltes són les raons d'això per les quals cada una viu al seu ritme.

Al llarg de la setmana a la capital castellana es va posar de manifest un sentiment de desconeixement i una percepció bastant pobre del nostre futur professional. Consideràvem que ens faltava molta informació real i pràctica de la geografia professional durant la carrera, per part dels professors o per part dels professionals. També es va considerar que nosaltres mateixos hem de ser capaços d'analitzar el nostre entorn i les nostres capacitats però necessitem una certa ajuda.

Per tant, com que hem d'estar molt *al lloro* del que és i del que pot arribar fer un geògraf, de quines són les sortides professionals, del que passa fora de les universitats i del que està passant arreu, caldria que fóssim capaços de poder analitzar tot el nostre entorn. És clar que això seria una tasca entre tots els col·lectius i totes les organitzacions de la geografia. Per tal de poder treballar perquè aquestes sortides professionals i aquests estudis de geografia cada dia siguin millors i la nostra participació i inserció a la societat sigui ben positiva cal la suma de tothom.

Un altre punt a destacar d'aquesta primera posada en comú a Valladolid és que, malgrat que les possibilitats professionals del geògraf depenen molt de la persona, de les seves aptituds o del que realment vulgui fer, són factors importants a tenir en compte la realitat laboral de cada lloc. Espanta a qualsevol jove llicenciat (també espanta als no tan joves ni tan llicenciats), la precarietat dels contractes laborals

Des del Foro creiem que és important que els estudiants prenem consciència de la necessitat de participar en les decisions que es prenen al dia a dia sobre els continguts formatius de les carreres i de la seva articulació. Volem, per tant, afrontar el repte d'actualització, d'adequació, de revisió constant de les llicenciatures i dels estudis que les segueixen i que s'ofereixen als mateixos centres. Feina que, un cop més, és compartida per les universitats, del Col·legi, de l'AGE i en definitiva, de tots els professionals de la geografia.

També perquè els joves hem de perdre la por a la crítica, constructiva; hem de perdre la por a pensar; i hem de mantenir la nostra motivació, hem de mantenir el nostre neguit, la nostra curiositat. Tenim la convicció que una actitud

oberta, dialogant i comunicativa ens ajuda a la nostra formació com a estudiants, com a persones i com a professionals. Així és com el Foro recull aquest sentiment emergit a Valladolid i que portava molts anys arrossegant-se i s'intenta que treballi per la materialització dels nostres objectius i projectes.

El Foro es marca uns objectius concrets: fomentar l'associacionisme estudiantil, promoure el coneixement de la geografia i divulgar-lo entre els futurs universitaris, vetllar per la qualitat de l'aprenentatge, crear espais de debat crític i d'utilitat social, mantenir la pàgina web i mantenir i promoure les activitats que realitzem.

El foment de l'associacionisme obeeix a l'existència de molts recursos humans i econòmics a les universitats per fer tota mena d'activitats que enriqueixen la formació acadèmica, que aporten cultura de treball en equip i, molt important, anima la vida dels estudiants durant els anys que un es passa a la universitat! També perquè la realitat associativa a Espanya i a Catalunya és molt diversa i es poden explotar molt més aquests recursos que, a vegades, estan amagats sota les pedres. Perquè no s'entendria que si el Foro es basa en les associacions, aquestes no es vegin fomentades.

El nostre segon objectiu, el de promoure el coneixement de la geografia i difondre-la als futurs universitaris és ben necessari. En molts casos omplen les carreres persones que no saben què és la geografia, d'estudiants que entren en quarta o cinquena o més opció. I podem dir que això va en detriment del nivell acadèmic. Això es tradueix en la realització de visites a les escoles i instituts per tal de donar a conèixer als futurs universitaris el nostre punt de vista de la geografia.

Un altre gran objectiu és vetllar per la qualitat del nostre aprenentatge acadèmic, teòric i pràctic, a través de detectar quines són les necessitats formatives que exigeix l'evolució mateixa de la societat i les demandes que manifesta. Però això és una cosa que hem de fer sempre amb el Col·legi, és a dir, que hem de fer-ho amb aquells que ja tenen experiència per sumar-hi el que nosaltres també detectem.

Un altre gran objectiu és mantenir la nostra pàgina web perquè és el nostre portal i perquè a través d'ella afavorim un espai de diàleg, de trobada i d'informació i que només s'alimenta del que aporta cadascú.

També és molt important seguir creant espais que generin debat, que socialitzin el coneixement i que evitin les grans dosis d'escepticisme, que generin confiança amb nosaltres mateixos i amb la nostra professió. Per tant, hem de seguir treballant per mantenir la nostra trobada anual, el taller d'estiu i les activitats que neixen espontàniament a cada racó del nostre Foro. En aquest sentit, les trobades anuals suposen una setmana de debat i posada en comú de les nostres experiències, dels nostres treballs i de les nostres investigacions; i els tallers exerceixen de nexes d'unió entre estudiants i professionals de marcat caràcter pràctic, participatiu i transdisciplinar. Els tallers són una eina molt vàlida per treballar i crear situacions preprofessionals on es poden aprendre molts aspectes que després ens ajudaran a inserir-nos professionalment. El Col·legi, així com els departaments, els professors i els becaris ens han ajudat molt a tirar endavant aquestes iniciatives, i així esperem que segueixi.

També és una idea molt generalitzada al Foro la voluntat que les llicenciatures contemplin uns crèdits de formació en empreses, com ja es fa en d'altres carreres i com sembla que es comença a fer en alguns departaments. Coneixements professionals que faciliten la inserció laboral en un futur, que ens donen l'experiència que necessitem.

Els nostres projectes concrets i pensats especialment per al Col·legi són: crear una figura que exerceixi de vincle entre el Col·legi i el Foro per tal de treballar continguts formatius, per oferir orientació als estudiants i per treballar en comú a l'hora de difondre la geografia i incrementar el reconeixement socials de la ciència i la professió; procés que només és possible gràcies a la conjunció de les associacions i institucions i que és necessari donada la demanda social de la geografia.

Per acabar, no voldríem deixar de respondre el que el Col·legi ens va demanar: què esperem els joves geògrafs del Col·legi? De fet esperem moltes coses. Ens agradaria que realment el Col·legi expliqués què es la geografia i què fan els geògrafs perquè encara hi ha, i no és un tòpic, moltes coses per explicar. S'ha d'incrementar el reconeixement social de la geografia, ha d'augmentar la presència dels geògrafs a les institucions públiques i a les comissions de participació de diversa índole. Ens agradaria, que el Foro, el Col·legi i les Universitats es preocupin de donar una formació rigorosa i actualitzada, ja que les coses van molt ràpid i hauria d'haver-hi sempre comissions permanents d'actualització, de detecció de les demandes que es fan de la professió. També ens agradaria que el Col·legi lluités per una major presència de geògrafs treballant a l'administració i perquè es fes una presència social als mitjans de comunicació molt més important de la que hi ha. Perquè continuï donant suport a les nostres iniciatives i perquè ens continuï deixant un espai al Boletín.

I també cal dir que el Foro participarà i ajudarà en el que sigui al Col·legi i les altres associacions, departaments i iniciatives o col·lectius diversos que treballin per assolir aquests objectius, que en realitat són comuns a tots.

LA GEOGRAFIA PROFESSIONAL A CATALUNYA. LA VISIÓ DE L'ASSOCIACIÓ DE GEÒGRAFS PROFESSIONALS DE CATALUNYA¹

Elisabet Sau i Raventós

A l'hora de parlar de la geografia professional a Catalunya és adient intentar encaixar el paper de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya i la tasca que ha realitzat des de la seva fundació. Aquesta entitat fundada l'any 1988 va néixer amb l'objectiu de treballar per millorar el reconeixement pro-

1. Aquest text està elaborat a partir de la participació de l'autora a la Taula rodona "La geografia professional a Catalunya" celebrada com a acte previ a l'Assemblea constituent de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya el 23 d'octubre de 2002 i de la ponència presentada a la taula rodona "La geografia en la sociedad" organitzada en el marc del XVIII Congreso de la Asociación de Geógrafos Españoles el 25 de setembre de 2003. En ambdós casos hi va assistir en representació de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya. Bona part del discurs està inspirat en les nombroses reflexions que, sobre els temes tractats en el text, s'han tingut amb els membres de les juntes de l'AGPC i amb els socis al llarg de tots aquests anys.

fessional dels geògrafs i les geògrafes en el mercat laboral, especialment en aquells àmbits que ampliessin els camps professionals dels llicenciats. Per aconseguir aquest objectiu, l'Associació ha articular i organitzat una estructura mínima de serveis per tal de cohesionar el col·lectiu de socis, ha reflexionat i analitzat el procés de professionalització dels geògrafs i l'ampliació del mercat laboral cap a àmbits no docents a partir les ocupacions dels socis i ha treballat intensament en el disseny del Col·legi de Geògrafs d'Espanya, institució que es va constituir legalment l'any 1999.

Al llarg d'aquests quinze anys, l'Associació ha estat un bon observatori per fer el seguiment de les diferents sortides professionals dels geògrafs així com dels llocs de treball i això ha permès elaborar algunes conclusions. Aquestes conclusions, i una síntesi de les tasques efectuades, és el que es presentarà a continuació:

- En primer lloc, es relacionaran els elements que s'han articular des de l'AGPC per fer el seguiment dels professionals de la geografia i el seu procés d'inserció en el mercat laboral, especialment en l'entorn de l'administració pública i l'empresa.
- En segon lloc s'intentarà fer un retrat d'aquests professionals i destacar els canvis que s'han produït en el col·lectiu en relació a les sortides professionals i als llocs de treball.
- En tercer lloc, s'enumeraran alguns dels reptes que s'haurien de superar els propers anys per potenciar la imatge de la professió de geògrafs.
- I, finalment, es detallaran les activitats i serveis articulats dins l'AGPC per cohesionar el col·lectiu de socis.

Cal especificar que les aportacions que es realitzen en aquest text són el resultat de l'anàlisi d'un col·lectiu concret, el dels socis de l'AGPC² i que quan es parla de geografia professional es parla, sobretot, d'aquells geògrafs que es dediquen a activitats professionals diferents a la docència, bàsicament en el sector públic i les empreses. Els docents de la geografia tenen dos marcs laborals molt concrets, l'ensenyament universitari i el secundari i són una part nombrosa del col·lectiu professional. Tanmateix, les reflexions de l'AGPC sobre l'evolució dels geògrafs i geògrafes en el mercat laboral s'han centrat en els professionals no vinculats a l'ensenyament, i els serveis i les activitats de l'AGPC s'han organitzat pensant en un col·lectiu més ampli que el docent, amb necessitats corporatives sensiblement diferents.

1. Elements per analitzar al professional de la geografia

L'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya ha estat una de les primeres associacions fundada amb l'objectiu d'aconseguir millorar el reconeixement

2. Els socis de l'AGPC no han estat mai més de 300, xifra certament petita en relació al nombre de llicenciats i llicenciades sortits de les universitats catalanes i que l'any 1999 se situava per sobre de 1.000.

ment professional dels geògrafs de l'Estat espanyol. Un dels àmbits de treball més actiu de l'Associació ha estat el relacionat amb el seguiment de les sortides professionals del col·lectiu de geògrafs així com de les particularitats de l'entorn laboral.

Per conèixer i analitzar la inserció professional dels geògrafs, l'AGPC ha treballat en:

1.1. Les taules rodones sobre les sortides professionals: l'organització d'aquests debats ha permès conèixer alguns dels professionals de la geografia que s'han anat introduint en espais laborals "nous", relacionats amb especialitats temàtiques que són o poden ser geogràfiques però en els que no sempre hi han participat els llicenciats i llicenciades en geografia.

Aquestes taules rodones s'han organitzat des de l'any 1989 i en elles s'ha debatut el paper del geògraf en l'entorn professional de la cartografia, l'urbanisme, la planificació territorial, el món editorial, l'administració pública, el medi ambient, la meteorologia, els sistemes d'informació geogràfica, la prevenció de riscos naturals, el compromís social o el turisme. Aquesta activitat ha culminat amb l'organització d'un cicle que ha tingut molt bona acollida entre especialistes i públic a partir de l'any 2001. Aquest cicle, titulat "Noves oportunitats professionals per a la geografia" ha estat organitzat amb el suport de la Societat Catalana de Geografia i el Col·legi de Geògrafs i ha tractat temes sobre el medi ambient i la sostenibilitat, la cartografia i les tecnologies de la informació, la participació en projectes de cooperació, la mobilitat i el transport, la demografia i el paisatge.³

L'organització d'aquestes taules rodones ha respost a un triple objectiu: per un cantó, els geògrafs i les geògrafes que estan treballant en l'especialitat objecte d'anàlisi detallen la seva experiència professional i intenten valorar els aspectes positius i negatius de la formació geogràfica rebuda a la universitat en relació a les habilitats requerides per a desenvolupar aquella especialitat en el seu entorn laboral. A la vegada, s'intenta orientar als joves llicenciats sobre els nous jaciments d'ocupació i de com complementar la formació geogràfica universitària rebuda amb aquells estudis específics més aconsellables per poder accedir amb més facilitat –al menys des del punt de vista dels coneixements teòrics– a les oportunitats laborals relacionades amb l'especialitat professional. A més a més, aquestes xerrades permeten constatar els avenços de la inserció laboral del col·lectiu ja que es detecten els nous camps d'activitat dels geògrafs així com les característiques dels seus llocs de treball.

1.2 La tasca per definir el perfil professional dels geògrafs i les geògrafes no relacionats amb la docència: a principis dels noranta es va començar a treballar en la caracterització professional dels geògrafs i les geògrafes i, molt especialment, d'aquella part del col·lectiu professional que no es dedicava a l'en-

3. La relació detallada de taules rodones des de l'any 1989 així com la informació del cicle "Noves oportunitats professionals de la geografia" es pot consultar a www.agpc.com.

senyament. Per abordar aquest aspecte es van organitzar cinc taules rodones relacionades amb aquest tema:

- La problemàtica dels geògrafs com a professionals liberals, 1989
- La geografia i els nous plans d'estudi, 1990
- Les sortides professionals dels geògrafs. El cas de la UAB, 1992
- Què es busca quan es contracta un geògraf? La visió d'un centre d'estudis i l'administració pública, 1992.
- La professió de geògraf: elements per a la reflexió i el debat, 1992

Un altre dels elements que també ha ajudat en aquesta tasca, i en la de seguir la inserció professional del geògraf en el mercat laboral, ha estat el Directori de socis de l'AGPC, la primera edició del qual és de 1991. Aquest petit llibre, del que s'han fet diferents campanyes d'actualització, ha estat fonamental ja que ha permès sistematitzar i classificar les diferents especialitats professionals del grup de geògrafs de l'AGPC així com estudiar les característiques dels seus llocs de treball.

Aquests dos elements (taules rodones i directoris) han estat aprofitats per elaborar diferents escrits que analitzen el perfil professional del grup de geògrafs i geògrafes relacionat bàsicament amb l'administració pública i l'empresa. El primer grup de documents es va elaborar a principis dels noranta; en ells es combina la presentació de la llavors recent creada Associació amb les reflexions que estaven sorgint de les taules rodones i del seguiment dels primers directoris. Aquestes reflexions van permetre elaborar una primera diagnosi de la situació dels professionals de la geografia, caracteritzar-los amb una sèrie d'habilitats idònies i prou atractives per afrontar les noves sortides professionals i per facilitar la seva introducció en el mercat laboral, el qual, fins aleshores, coneixia al llicenciat o llicenciada en geografia per les seves habilitats docents.

La relació de documents d'aquesta primera etapa és:

- Mateu, Xavier: *“Notas sobre la geografia profesional en Catalunya. La Asociación de Técnicos Geógrafos”*. Boletín número 6 de la Asociación de Geógrafos Españoles (Madrid, 1988)
- *“Geografía una ciencia antigua, una profesión nova”*, de 1990. Aquest és un dels primers opuscles de presentació sobre geografia i geògrafs que va elaborar l'AGPC per a la seva presentació com a organització.
- *Per què la geografia? Respostes de l'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya, 1990-91.*
- La comunicació *“La geografia una ciencia antigua, una profesión nova”* presentada per Xavier Mateu i Xavier Sanclimens, membres de l'AGPC, al Primer Congrés Català de Geografia de 1991. Aquesta comunicació té com a base l'opuscle citat anteriorment i, a més a més, ofereix la primera relació de les especialitats professionals i dels espais laborals del col·lectiu de socis.

- “*La professió de geògraf: elements per a la reflexió i el debat*”. Aquest document es va aprovar a Girona l’any 1992 i és una síntesi de la problemàtica de la professió a principis dels noranta. La versió catalana es va difondre com a document intern de l’AGPC i la castellana es va publicar en el Boletín número 15-16 de la AGE (Madrid, 1992-93).

El segon grup de treballs de reflexió es va elaborar a finals dels anys noranta i el document bàsic d’aquesta etapa gira entorn de la sistematització de les sortides professionals:

- El monogràfic sobre “*Sortides professionals de la geografia*” elaborat per l’AGPC l’any 1999 i divulgat en el seu butlletí número 37, després traduït al castellà i divulgat per l’AGE per ser finalment incorporat al web del Col·legi de geògrafs.
- La intervenció que, com a president de l’AGPC, va fer Àlex Tarroja sobre “*La formació dels geògrafs i la seva inserció professional*” en el XVI Congrés de Geògrafs Espanyols, que es va difondre en el butlletí número 38 de l’AGPC de l’any 2000.
- L’article d’Hermínia Pujol: “*Els membres de les associacions de geografia de Catalunya*” en el butlletí 45 de l’AGPC, de l’any 2002, a partir del seu treball de recerca “*La presència de les dones a la geografia acadèmica catalana*”.
- Els dos resums⁴ elaborats per Ignasi Cuadros a partir de les taules rodones “*La geografia professional a Catalunya*”, celebrada com a acte previ a la constitució de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs l’octubre de 2002, en el butlletí de l’AGPC número 46 i el de la taula “*La geografia en la sociedad*” celebrada en el XVIII Congrés de l’AGE i resumida en el butlletí número 47, de l’any 2003, conjunt de l’AGPC i de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs⁵

2. Els canvis en el col·lectiu de professionals, 1988-2003

Per conèixer la participació dels geògrafs en el món laboral no docent és necessari analitzar dos aspectes que han anat experimentant variacions des que el 1988 es va posar en marxa l’Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya⁶. Des d’aquella data en la qual un grup de geògrafs i geògrafes es va reunir a Vilanova i la Geltrú per a constituir-se en associació es pot constatar que:

- El ventall de les sortides professionals s’ha ampliat significativament
- Els agents que ofereixen llocs de treball, a Catalunya al menys, s’han diversificat poc

4. Aquests resums es van elaborar per difondre les principals idees que es van expressar en les dues taules rodones i fer-les arribar ràpidament als col·lectius de socis de l’AGPC i el Col·legi de Geògrafs a Catalunya. En el cas de la taula “*La geografia professional a Catalunya*”, les intervencions completes dels ponents s’estan desenvolupant en aquest número de la revista Treballs de la Societat Catalana de Geografia. En el cas de la taula rodona “*La geografia en la sociedad*”, el Col·legi de Geògrafs està treballant per oferir una visió més àmplia dels continguts que s’hi van tractar.

2.1 El ventall de sortides professionals dels geògrafs

En el moment que es funda l'AGPC, les principals sortides professionals dels geògrafs havien estat bàsicament i fins aleshores l'ensenyament secundari i l'universitari. L'entorn laboral de l'ensenyament secundari estava tocant el sostre d'oportunitats de treball i l'universitari encara ofería algunes places per als interessats a ensenyar i fer recerca geogràfica en aquest marc educatiu.

Tanmateix, hi havia una part del col·lectiu que trobava necessari eixamplar el mercat d'oportunitats laborals amb l'impuls dels geògrafs cap a àmbits de treball diferents al de l'ensenyament per tal d'aconseguir mostrar com els coneixements adquirits també eren idonis per estar presents en altres camps professionals. El geògraf no tan sols s'havia de continuar reafirmant com a professional en les àrees de treball que s'havien començat a detectar com a noves sinó que, a partir de l'ampli ventall d'oportunitats que ofereix la geografia aplicada, havia d'introduir-se en d'altres que s'intuïen com a potencials. A més a més, tal com va dir Isabel Rueda a la taula rodona sobre geografia professional del mes d'octubre de 2002, es començava a ser conscient que, a Europa, el geògraf era un professional reconegut i valorat en camps laborals molt diversos i que en ells desenvolupava el seu saber com a llicenciat i com a professional. En definitiva, es tractava d'aportar una altra perspectiva de les habilitats dels professionals de la geografia a la societat i al mercat laboral.

Els àmbits laborals on s'anaven introduint lentament els geògrafs i que a finals dels vuitanta s'intuïen com a potencials es van concretar en els Estatuts de l'AGPC. En aquest document fundacional es va parlar "de les activitats dels geògrafs en els camps aplicats de l'anàlisi geogràfica, la planificació territorial i en el desenvolupament de les disciplines instrumentals". Amb el temps s'ha pogut observar que aquests àmbits laborals genèrics, gairebé neutres, s'han pogut perfilar, ampliar i ajustar d'acord amb les noves oportunitats sorgides de l'evolució del mercat de treball. Aquesta ampliació de les sortides professionals s'ha vist afavorida per les habilitats que s'han anat perfilant en els geògrafs i les geògrafes, habilitats que comprenen una visió generalista adquirida gràcies a l'ensenyament geogràfic universitari que ben sovint es combina amb coneixements específics obtinguts després de la llicenciatura. Del geògraf també es valora la capacitat de ser bon interlocutor entre col·lectius professionals i de treballar fàcilment en equips pluridisciplinars gràcies als amplis coneixements adquirits i a la versatilitat de coneixements teòrics i instrumentals.

Aquestes habilitats han permès participar al col·lectiu de llicenciats i llicenciades en geografia en espais laborals en concurrència amb altres professionals i aquesta obertura cap a camps professionals no centrats exclusivament en l'en-

5. Un dels projectes de l'AGPC amb la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya és l'edició d'un butlletí conjunt. El número 47 ha estat el primer d'aquesta nova etapa de col·laboració.

6. A Vilanova i la Geltrú, després de moltes discussions, es va optar pel nom d'Associació Professional de Tècnics Geògrafs. Al cap d'uns anys, en l'Assemblea general de 1990, es va acordar canviar el nom pel d'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya.

senyament ha ocorregut al llarg dels darrers 15 anys. Si l'any 1991, Mateu i Sanclimens van detectar 24 especialitats professionals, en el document sobre *Sortides professionals de la geografia*, difós en el butlletí de l'AGPC el novembre de 1999,⁷ es va presentar un assaig de classificació en quatre grans blocs:

- Les tecnologies de la informació territorial: cartografia i SIG. Si la cartografia i la toponímia han estat presents en el col·lectiu professional dels geògrafs, i sobretot en els de l'AGPC, l'evolució de les tècniques cartogràfiques ha portat a parlar de geògrafs experts en el maneig de sistemes d'informació geogràfica i en sistemes de teledetecció i geoposicionament, per exemple.
- Anàlisi, ordenació i promoció de la ciutat i el territori: segurament és un dels camps on més s'ha ampliat la participació del geògraf com a professional, participació que s'ha vist afavorida per la diversificació temàtica d'ambdós subjectes de treball i per la creixent preocupació social per aquests temes. Així s'ha passat de la tradicional col·laboració dels geògrafs en els plans d'ordenació territorial o en l'organització territorial a la incorporació de professionals de la geografia en noves ofertes laborals vinculades amb la planificació estratègica, el desenvolupament local, la programació, gestió i avaluació de polítiques públiques i serveis públics, la demografia, la mobilitat i el transport.
- Medi ambient: camp professional gairebé inexplorat pels geògrafs a finals dels vuitanta i que, en la dècada dels noranta, ha permès generar un nínxol professional per a aquells geògrafs i geògrafes interessats en temes d'espais naturals, agendes 21, plans d'emergència per a prevenció de riscos i protecció civil, meteorologia i climatologia, etc.
- La societat del coneixement: educació, treballs editorials, divulgació mediàtica i solidaritat. Aquí s'hi pot emmarcar la tasca dels docents secundaris i universitaris però també la dels professionals que estan treballant en editorials, serveis multimèdia i internet, turisme i cooperació.

Per tant, l'any 1999 es van poder relacionar 4 camps de treball, 27 especialitats professionals i 12 subespecialitats particulars, amb la qual cosa el geògraf es col·locava davant d'un total de 40 sortides professionals potencials.

De totes les especialitats i especialitzacions professionals del col·lectiu de geògrafs es pot destacar:

- Que la diversitat de l'ensenyament rebut en el cicle universitari permet als geògrafs estar presents en múltiples camps laborals.
- Que continua sent vàlida una de les reflexions que es va fer a principis dels noranta des de l'AGPC: si bé la llicenciatura de geografia és la base de múltiples possibilitats professionals, la dispersió de les sortides professionals difi-

7. La descripció completa de cada un dels diferents camps d'activitat es pot trobar al butlletí número 39 de l'AGPC o al web www.agpc.com. La versió en castellà es troba al web del Col·legi de Geògrafs (www.geografos.org).

- culta acotar la professió de geògraf i per tant les habilitats com a professional queden difuminades o poc definides al projectar-se en el mercat laboral.
- Que el geògraf no docent es consolida com un professional del territori i de l'espai, al qual aborda des de diferents perspectives. Tal com s'havia detectat en les primeres anàlisis realitzades per l'AGPC sobre els professionals de la geografia, la particularitat comú que es detecta en quasi totes les especialitats i especialitzacions és que gairebé totes convergeixen d'una forma o altre en el territori i l'espai es consolida com objecte d'anàlisi, diagnòstic o representació cartogràfica dels geògrafs.
  - Que moltes especialitats professionals han pogut ser assumides pels geògrafs perquè els seus coneixements universitaris s'han mostrat com a suficients i perquè moltes demandes professionals es poden abordar perfectament amb l'adaptació d'enfocaments, metodologies i instruments que la geografia coneix des de fa temps
  - Que potser els geògrafs han aconseguit introduir-se en tants camps professionals perquè, tal com va dir l'Àlex Tarroja en el XVI Congrés de geògrafs espanyols, molts dels problemes crítics de la societat tenen components territorials i la geografia està aportant respostes per a la seva interpretació.

2.2 La fins ara inseparable relació dels professionals de la geografia amb el sector públic

Els diversos estudis de seguiment sobre els llocs de treball o els "contractadors" de geògrafs que han fet alguns membres de les juntes de l'AGPC mostren la, fins ara, gairebé inamovible relació del binomi sector públic-geògrafs.

- Segons els treballs d'Hermínia Pujol, vocal de la Junta entre el 2000 i el 2003, l'administració pública és un dels agents de contractació més important de llicenciats i llicenciades en geografia. Dels darrers Directoris de l'AGPC es desprèn que més del 70% dels geògrafs i de les geògrafes associats treballen en el sector públic i molt especialment a les administracions catalanes (Generalitat, administracions locals diverses) i consorcis. Aquest percentatge inclou també els professors universitaris i els de l'ensenyament secundari públic.
- La penetració dels geògrafs a les administracions públiques ha estat facilitada en part pel fet que els altres professionals que estan en concurrència laboral amb els geògrafs no han tingut el sector públic com a prioritat laboral ja que el sector privat els oferia possibilitats de contractació i de remuneració més elevades.
- Un altre factor que pot haver contribuït a facilitar la presència dels geògrafs en el sector públic és el fet que quan un geògraf aconsegueix una plaça acostuma a pensar en altres geògrafs si té l'oportunitat de fer noves contractacions. Gràcies a aquesta actitud certament solidària s'ha pogut establir una xarxa relativament nodrida de treballadors públics geògrafs que

ha facilitat el reconeixement del col·lectiu davant les administracions catalanes.

- En contrast amb el sector privat, és en el sector públic on es poden trobar geògrafs que, com a resultat de diferents itineraris en la seva carrera administrativa, han aconseguit arribar a càrrecs on desenvolupen funcions directives o de certa responsabilitat, en especial com a gerents, directors de programa, directors generals o comandament de grau intermedi.

Tanmateix, el sector públic està reduint la seva capacitat per oferir places de tipus funcionari ja que les plantilles de personal de les administracions estan molt consolidades. Ara bé, seguint les darreres tendències de gestió, la relació dels geògrafs amb aquest agent de contractació pot perdurar amb les ofertes de treball que poden sorgir d'altres models de gestió de serveis com els consorcis, els observatoris, les gerències o els instituts, que acostumen a oferir contractacions laborals indefinides o contractacions com autònoms per a projectes concrets.

Els treballadors per compte propi o en empreses privades són minoritaris dins el col·lectiu de geògrafs, i més si són dones. A aquest fet cal afegir-hi que moltes d'aquestes empreses treballen majoritàriament amb encàrrecs de l'administració i, en menys mesura, del sector editorial i arts gràfiques o per mitjans de comunicació diversos. Fins ara, en les empreses on el director era un geògraf era fàcil trobar altres geògrafs treballant-hi però darrerament s'han detectat casos de geògrafs que treballen en consultores de diverses especialitzacions, que concorren amb altres professionals i que han estat contractats per professionals no geògrafs. En l'organització de les darreres taules rodones sobre sortides professionals es va posar de manifest que molts dels geògrafs que treballen contractats en aquest tipus d'empreses tenen dificultats per accedir a càrrecs directius i més si són dones. En el sector privat, fins ara, el més habitual és que el geògraf que ostenta el càrrec de gerent o director d'empresa sigui el soci fundador de la mateixa.

Davant d'aquesta dependència laboral tan elevada dels geògrafs amb el sector públic hom es pot preguntar si és perquè els temes que interessin coincideixen bàsicament amb els que preocupen l'administració i per tant és on hi ha més possibilitats d'inserció professional o simplement si ha estat una coincidència entre la formació de l'estructura laboral pública i l'inici de la diversificació professional dels geògrafs. En tot cas, al llarg d'aquests quinze anys sembla que el col·lectiu de geògrafs i geògrafes s'ha afirmat professionalment dins de l'òrbita pública però en canvi ha tingut més dificultats per introduir-se en el mercat laboral privat. Aquest és un dels reptes pendents ja que, si ara fa uns anys els llicenciats i llicenciades en geografia van haver de superar el binomi de la geografia amb l'ensenyament, en algun moment d'aquest nou segle s'haurà de trobar la forma de superar aquesta vinculació tan estreta amb l'administració que, d'altra banda, pot acabar convertint-se en un espai laboral poc eficient per absorbir els nous llicenciats que, presumiblement, aniran entrant en el mercat laboral.

3. Alguns dels reptes pendents per al col·lectiu dels professionals de la geografia

D'ençà de 1988, els llicenciats i llicenciades en geografia han anat assolint un conjunt de fites professionals que han facilitat el seu reconeixement laboral en àmbits laborals diferents al docent. Tanmateix, des de l'AGPC es detecten algunes carències que s'haurien de millorar:

- Identificar clarament el “valor afegit” que els geògrafs aporten al coneixement de l'espai i del territori per tal que aquesta aportació es reconegui com a pròpia, diferenciadora i útil en relació als altres professionals que també treballen en els mateixos camps temàtics.
- Procurar que es conegui i valori la capacitat dels geògrafs no tan sols per analitzar i diagnosticar problemes sinó per fer propostes i aportar solucions.
- Incrementar la presència pública dels geògrafs en els temes que domina. Aquest repte està sent subsanat per geògrafs que, en aquests moments, exerceixen de polítics i que firmen les seves opinions en els mitjans de comunicació com a geògrafs, o pels professors universitaris que han començat a escriure a la premsa i altres que han aparegut en programes de televisió, però és certament escassa la presència mediàtica del col·lectiu de geògrafs en comparació amb altres professionals i és menor si, com passa algunes vegades, els professionals en qüestió es projecten públicament per la seva especialització temàtica posterior a la geografia, especialització amb la que probablement se senten més identificats.
- Resoldre l'excessiva dependència laboral del sector públic i afrontar el dèficit de participació del geògraf en empreses del sector privat.
- Millorar la projecció en el mercat laboral: quan els geògrafs entren en el mercat laboral no docent, transmeten geografia tal com la hem entès i après a la universitat o es reforcen per la imatge de les seves especialitats acadèmico-professionals posteriors? És a dir la percepció social és que hi ha geògrafs o hi ha tècnics en ordenació del territori, tècnics en sistemes d'informació territorial, especialistes en cooperació internacional o demògrafs, per posar algun exemple. Per difondre el col·lectiu, el lògic seria autoafirmar-se professionalment com a geògrafs però en canvi, el mercat laboral no en busca directament, sobretot si es compara amb altres demandes laborals com les adreçades a economistes o mediambientalistes, per posar dos exemples.
- Afinar la definició del perfil professional: si des de l'AGPC s'han detectat més de 40 camps professionals encara ara és difícil que les demandes laborals associïn els geògrafs com a professionals a contractar. Aquest fet està molt lligat amb el punt anterior i reafirma la idea que els geògrafs encara han de resoldre el seu màrqueting com a professionals o potser han de reforçar la seva militància activa com a col·lectiu.

4. L'aportació de l'AGPC en l'entorn dels geògrafs professionals

L'Associació de Geògrafs Professionals de Catalunya ha esdevingut una organització de referència per a la geografia professional. Tot i que l'espectre dels socis inclou professors de geografia, s'ha intentat que la seva orientació, serveis i activitats també fossin útils als professionals no docents. Aquesta orientació es va escollir i seguir des de la seva creació perquè es va pensar que els docents disposaven d'organitzacions que els donaven suport en la seva tasca mentre que la part del col·lectiu de geògrafs que no es vinculava a l'ensenyament estava menys atesa i no disposava d'un fòrum concret per a debatre i analitzar la seva problemàtica. Es per això, que l'AGPC es va intentar organitzar i actuar en clau de col·legi professional, sense ser-ho, i és per això que, quan es va iniciar aquest projecte a nivell de l'Estat espanyol, es va considerar adient participar-hi.

L'AGPC ha aconseguit mantenir la cohesió d'uns professionals que, des de l'any 1988 i fins la data, han considerat vàlids els objectius que van motivar la seva creació i que, bàsicament, són: donar a conèixer les activitats pròpies dels geògrafs en els diferents camps laborals i promocionar i donar suport a tots aquells professionals de la geografia que treballin en àmbits laborals que amplii el camp professional d'actuació del llicenciat. Aquesta cohesió s'ha mantingut essencialment gràcies al treball de les successives juntes de govern, la tasca de les quals ha estat especialment important per a l'organització de les línies de treball de l'Associació.

D'ençà del 1988 s'han dissenyat activitats de projecció externa i de defensa del geògraf professional. Les activitats que s'han desenvolupat en aquesta línia de treball han estat:

- L'edició del Directori de socis: aquesta publicació conté dades personals i professionals de cada membre de l'AGPC per tal de facilitar, d'una banda, el contacte entre la pròpia comunitat de professionals i d'altra banda agilitar la recerca d'especialistes als eventuais contractistes de geògrafs. De Directoris se'n van editar el 1991, el 1993 i el 1995. A partir de l'any 1998 l'actualització de les dades dels socis es va difondre en format electrònic a través del web corporatiu.

Aquest document i els diferents opuscles de l'AGPC han servit per organitzar extenses campanyes de promoció dels geògrafs entre potencials agents de contractació, organitzant-se sistemàticament trameses postals de presentació de l'AGPC, dels seus socis i del valor de la geografia en espais laborals emergents a més de mil possibles potencials contractadors de geògrafs.

- La intervenció davant d'organismes per defensar els geògrafs en places laborals en les quals no se l'ha contemplat tot i que les tasques s'ajustaven al seu perfil. Des dels seus inicis, l'Associació ha articulat dos tipus de protestes encaminades a defensar als professionals de la geografia i a vetllar

pel correcte contingut geogràfic de la informació, en especial la que elabora l'administració pública. D'una banda, l'AGPC ha protestat davant d'aquells organismes o entitats que no han contemplat als llicenciats i llicenciades en geografia a l'hora de contractar professionals per feines que, des de l'AGPC, s'entén que són perfectament aptes per a un geògraf. D'altra banda, també s'han fet protestes formals d'esmena davant d'organismes que han comès "errors" geogràfics en la divulgació de la informació alhora que se'ls suggeria la contractació d'un geògraf per evitar aquest tipus d'errors.

- Les presentacions de l'AGPC als diferents departaments de geografia de les universitats catalanes, amb l'objectiu d'intercanviar opinions sobre les oportunitats professionals de la geografia amb els joves a punt de llicenciar-se, a banda de promocionar l'afiliació a l'AGPC.
- L'edició de documents de divulgació sobre els geògrafs i la geografia professional: les primeres publicacions de l'AGPC per difondre la feina dels geògrafs i la utilitat de la geografia en el món professional no docent van ser *Per què la geografia?* que es va editar l'any 1991 i reeditar el 1993 i *La geografia: una ciència antiga, una professió nova*, que es va editar el 1991 i actualment es troba en procés de revisió i actualització.
- El seguiment de les sortides professionals: l'AGPC ha tingut una cura especial en seguir i analitzar la situació dels geògrafs i el seu entorn laboral i tot aquest material ha servit de base per analitzar com els geògrafs s'han anat introduint en l'espai laboral.
- L'organització de col·loquis per debatre i analitzar els diferents camps professionals dels geògrafs des del punt de vista de les oportunitats o les debilitats.

Els serveis d'utilitat per als associats i el col·lectiu de geògrafs en general

- Les tarifes professionals: des del 1991 s'han editat unes tarifes-honoraris recomanats per als professionals que exerceixen el lliure exercici de la professió.
- La presència a la xarxa d'Internet: amb l'elaboració d'un web corporatiu (www.agpc.com).

Els serveis per a la comunitat de geògrafs adherits a l'AGPC:

- L'edició del butlletí regular amb les novetats de l'AGPC i amb documents de reflexió sobre la geografia professional, els geògrafs i les activitats de l'Associació.
- Els serveis financers a través d'una entitat bancària especialitzada en col·lectius professionals.
- La divulgació entre els associats de les diferents ofertes de treball que arriben a l'AGPC.

A més a més, l'AGPC ha mantingut relacions institucionals intenses amb altres associacions professionals de l'Estat espanyol, sobretot a partir de la seva col·laboració en el disseny del Col·legi de Geògrafs d'Espanya.

5. A mode de conclusió

La integració dels professionals de la geografia en entorns laborals de l'administració pública i de l'empresa ha estat el resultat d'un treball constant i tenaç efectuat per tots aquells geògrafs i geògrafes que han aconseguit un lloc de treball en qualsevol dels àmbits públics relacionats, pels empresaris-geògrafs que han tingut facilitat per a contractar nous llicenciats en geografia i per la col·laboració dels professors universitaris que, en nombroses ocasions, han facilitat l'accés de joves llicenciats a diferents llocs de treball no sempre relacionats amb la docència. Gràcies a totes aquestes actituds professionalment solidàries i al saber fer com a professionals, els geògrafs estan més presents avui en un mercat laboral més ampli que fa quinze anys.

Si el geògraf o la geògrafa és en aquests moments un professional una mica més valorat en els camps on s'ha anat introduït no és només perquè des de les organitzacions de professionals o de geògrafs se'n faci la promoció sinó perquè bona part dels que s'insereixen en el mercat laboral demostren saber fer bé la feina, tot i les deficiències atribuïdes als ensenyaments universitaris i tot i les mancances detectades en el perfil professional.

Tot això ha contribuït sens dubte a augmentar la presència dels geògrafs i les geògrafes en espais laborals diversos però encara és difícil visualitzar un perfil professional diferenciat i diferenciador en el concorregut mercat laboral. Cal esperar que des del Col·legi de geògrafs, amb les associacions de professionals de geografia que encara continuen la seva tasca i amb els departaments universitaris puguin treballar en aquesta definició que, per altra banda, ha de beneficiar a tots els geògrafs i geògrafes i molt especialment als nous llicenciats.

Escrits elaborats pels membres de l'AGPC on s'ha parlat de la geografia professional i de les sortides laborals dels geògrafs:

ARANDA, X: *Turisme*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 44.

BUSQUETS, J; CUADROS, I: *Geografia i paisatge*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC-Col·legi de Geògrafs a Catalunya número 47.

CUADROS, I: *La geografia professional a Catalunya*. Resum de la taula rodona que precedia la constitució de la Demarcació del Col·legi de Geògrafs a Catalunya. Butlletí de l'AGPC número 46.

- CUADROS, I: *La geografía en la sociedad*. Resum de la taula rodona organitzada en el XVIII Congrés de l'Asociación de Geógrafos Españoles. Butlletí de l'AGPC-Col·legi de Geògrafs a Catalunya, número 47.
- Directori de socis*, AGPC 1991, 1993, 1995, 1998 (en format electrònic)
- Geografía: una ciencia antigua, una profesión nova*, AGPC, 1990-91.
- Geografía i compromís social*. Resum del col·loqui organitzat per l'AGPC al Butlletí número 28.
- Geografía i turismo: el turismo com a professió per al geògraf*. Resum del seminari organitzat per l'AGPC al Butlletí número 30.
- Honoraris professionals recomanats per l'AGPC per al lliure exercici de la geografia*, 1991, 1993, 1995, 1999, 2002
- La professió de geògraf: elements per a la reflexió i el debat*, (Manifest de Girona). Document distribuït entre els socis de l'AGPC l'any 1992 i al Boletín número 15-16 de la Asociación de Geógrafos Españoles, Madrid.
- LUSSÀ, R.: *Medi ambient i sostenibilitat*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 43.
- MATEU, X.: *Notas sobre la geografía profesional en Catalunya. La Asociación de Técnicos Geógrafos*. Boletín número 6 de la Asociación de Geógrafos Españoles (AGE), Madrid.
- MATEU, X.; SANCLIMENS, X.: *La geografía: una ciencia antigua, una profesión nova*. Actes del Primer Congrés Català de Geografia, Societat Catalana de Geografia, Barcelona, 1991
- Per què la geografia? respostes de l'Asociació de Geògrafs Professionals de Catalunya*. AGPC, 1990-91.
- Prevenció de riscos naturals i antròpics: l'activitat del geògraf*. Resum del seminari organitzat el 1995 per l'AGPC al butlletí número 24.
- PUJOL, H. *Geografía i projectes de cooperació*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 43.
- PUJOL H. *Demografía*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 44.
- PUJOL, H. *Els membres de les associacions de geografia de Catalunya*. Butlletí de l'AGPC número 45.
- REQUENA, R. *Mobilitat i transport*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 44.
- SAU, E. *Cartografía i tecnologies de la informació*. Resum de la taula rodona del cicle *Noves oportunitats professionals per la geografia*. Butlletí de l'AGPC número 43.
- SIG: una eina geogràfica?*. Resum del col·loqui organitzat per l'AGPC al Butlletí de número 23.
- Sortides professionals de la geografia*, Butlletí de l'AGPC número 37.
- TARROJA, A. *La formació dels geògrafs i la seva inserció professional*. XVI Congrés de Geògrafs Espanyols. Butlletí de l'AGPC número 38.